

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

1899

Ny följd ❖ II årg.

Häft. 20

DAGNY

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET,
FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNER

REDAKTÖR: *LOTTE DAHLGREN*

INNEHÅLL:

- L. D—N: Drag ur Harriet Beecher Stowes lif. II.
 AJA: Vinter.
 SVENSKA I ENGLAND: Bilder från Englands praktiska arbetsfält. I. Trädgårdsskötsel.
 Litteratur: S—D: En herrgårdssägen af Selma Lagerlöf. — Drottningar i Kungahälla af Selma Lagerlöf. — Sagan om den sköna prinsessan Li-Hang-Tse och andra berättelser af Anna M. Roos. — V. K.: John Hall af Sofie Elkan. (Rust Roest). — L. D.: Slättens barn af Carl Warder.
 Svedenborg om fattigvårdsprinciper. (Insändt).
 Föreningsmeddelanden.
 Från skilda håll.
 Böcker för barn och ungdom julen 1899. Från Fredrika-Bremer-Förbundets bokkomité.

Textilafdelning, Nyva Grafström.
 Färdiga och påbörjade **Broderier** på siden, kläde- lifte- och silfverpamalj. Passande för **Dukar, Portlojer, Mattor, Kuddar, Servetter, Sjukar m. m.** Monstret uthyrs. Rekvisttioner från handsofsten ombesörjas på omgående.

Färdiga och påbörjade **Handelsarbeten**, omfattande alla amerikanska tarorner, språk, stenografi och maskinskrifning. **Arskursor, Termiskursor, 3 mån. kursen samt kursen i stafsida ämnen.** Anmälningen och uppläsningen hvarje dag. **Nya elever mottagas. Prospekt gratis på begäran. Skrifnstället förfigar oförändradt. Söndagslekt. 9—11 f. m.**

SVECIA

**Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
 Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.
 Kvinliga agenter och inspektörer antagas.**

Kontor: Regeringsgatan 3.

SVECIA

Största lager af
Duktyger,
 Lakans- och Örngåttslärfter,
 Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
 Specialité: **Damutstyrslar,**
 hvilka förfärdigas å egen Syatelier och levereras fullt färdiga, märkta
 och tvättade.
 Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.
K. M. LUNDBERG,
 Stureplan.

Verktyg för Läderplastik
 af en mängd olika modeller hos
PER FROM'S Velocipedfabriks-Aktiebolag,
 (Kongl. Hofleverantör)
Mästersamuelsgatan 34, STOCKHOLM.
 OBS.! Saxar och knifvar slipas, och all slags lackering samt förnickling verkställes.

<p>Hufvudbutik: <u>Regeringsgatan 26.</u></p> <p>Filialer: Drottninggatan 73 A Storgatan 9 Munkbron 5 Götgatan 24.</p>	<p>Sybehör,</p> <p>Liffoder, Kjolfoder, Skoningstyg, Ärmlappar, Liffband och Fjädrar af de bästa kvalitéter.</p> <p>HERM. MEETHS.</p>
---	--

Nya Hushållsskolan
 (för bildade flickor). Grundad 1881.
 Föreståndarinna: **Fröken H. Cronius.**

Nya Hushållsskolans Matsalar
 Vestra Trädgårdsgatan 19.
 OBS.! Särskild matsal för fruntimmer.

Fröken Anna Otterstedt
 — Tapetserare —
Eriksbergsgatan 4, n. b.
 Utför hvad till tapetseraryrket hörer.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af Stockholms Enskilda Bank åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny placering af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerar in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter Stockholms Enskilda Bank därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Nytt till julen 1899

från Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition.

Lefnadsminnen af hofpredikanten *G. E. Beskow*. Af honom själf upptecknade. Häft 1.50; klotb. 2.50.

Frideborg. Folkkalender för 1900 af pastor *B. Wadström*, med bidrag af flere författare. 34:de årg. Rikt illustrerad. Kart. 1 kr.; klotb. 1.75.

Varde ljus! Illustrerad Missionskalender för 1900 af doceenten *A. Kolmodin*, med bidrag af flere författare. 8:de årg. Häft. 1 kr.; kart. 1.25.

På himlastigen. Ny och fullständig öfversättning af *E. Prentiss'* "Stepping Heavenward" af *G. S. Löwenhielm*. Häft. 2 kr.; kart. 2.50; klotb. 3 kr.

Genom mörka dalar. Berättelse ur lifvet af *P. D. von Blomberg*. Häft. 1.25; kart. 1.50.

Den store läkaren. Berättelse af *E. Thorne*. Häft. 75 öre; kart. 1 kr.

Fem små fågelungar. Berättelse för smått folk af *Agnes Gibbeyne*. Med illustrationer. Häft. 75 öre; kart. 1 kr.

Den heliga historien af *Alfr. Edersheim*. Sjetta o. sjunde delarna å 1.50. (Med sjunde delen som kommer att åtföljas af kort, register och förf. porträtt, är detta värderika arbete fullständigt utkommet.)

Berättelser ur lifvet samlade af *C. O. Rosenius*. 5:e och 6:e häft. å 25 öre. Alla sex häftena bundna i 2 band å 1 kr.

Om bibelläsning och huslig andakt.

Röster ur den äldsta kristna kyrkan. — Häft. 40 öre.

Till modern från en mormoder.

Af *Fanny Tuven*, förf. af "Till bruden från en silfverbrud". Häft. 1 kr.; kart. 1.25.

Af Gud — till Gud.

Af *T. H. Sear-tengren*, förf. af "Det är fullkomnad". Häft. 75 öre; inb. 1 kr.

Bibliotek för de unga:

N:o 94. En modig kvinna af *A. Volmar*.
N:o 95. Vinterrosor af *A. Volmar*.
N:o 96. Borttappad och igenfunnen af *A. C.*
N:o 97. Korset af *A. C.*
N:o 98. Gökropet af *A. C.*

Barnens bilderbok med berättelser för de små, samlade af *L. S.* 8:de boken 75 öre.

Hafva vi i vårt protestantiska

land någon särskild anledning att

vara på vår vakt emot katolicis-

men och dess förvillande läror?

Af pastor *Carl Skog*. 25 öre.

Jag och mitt hus vilja tjäna

Herren. Beträktelser för det kristliga lifvet af pastor *L. Kaiser*. Häft. 60 öre; kart. 80 öre.

Aug. Magnusson

46 & 48 Vesterlånggatan 46 & 48

STOCKHOLM.

(Etablerad 1860.)

Största lager i Norden

af

Kulörta och Svarta Klädningstyger
i **Siden** och **Ylle**,
Bomullsvvaror, Kapptyger och Schalar.

Afdelningen

för å egen fabrik confectionerade artiklar, in-
rättad efter utländskt mönster, erbjuder ett
storartadt urval af färdiggjorda

*Promenad- och Sällskapsklädningar,
Bluslif och Kjolar,
Res-, Rid-, Velociped- o. Gymnastikdräk-
ter, Morgonrockar och Underkjolar m. m.*

Allt efter senaste modeller.

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

**Profver på begäran
kostnadsfritt.**

Riks-Telefon 6 26.
Allm. Telefon 28 67.

Drag ur Harriet Beecher Stowes lif.*)

II.

Det var på våren 1850. Sinnena i Förenta staterna voro i uppror med anledning af lagen om förrymda slafvar (The fugitive slave Act), som då höll på att debatteras och som sedermera antogs af årets kongress. Det berättades hjärtslitande historier om skingrade familjer och om människor, som frusit ihjäl på sin flykt i vintern genom floder och stiglösa skogar på väg till Canada. Det allmänna rättsmedvetandet hade under alla dessa debatter för och emot slafveriet blifvit liksom snedvridet. Till och med ömhjärtade och rättskaffens människor hyste den åsikten, att negerslafveriet var en konstitutionell rättighet och att dess afskaffande innebure en fara för hela republikens författning. I denna öfvertygelse kunde t. o. m. fromma kristna sluta till ögonen för grymheterna omkring sig och vara slafjägarna behjälpliga att gripa förrymda slafvar.

Men under tiden fortforo abolitionisterna — eller anti-slafpartiet -- trots de obehag af alla slag, ja verkliga faror som dess anhängare voro utsatta för, oförskräckt att i tal som skrift förfäkta sina svarta bröders sak. Till detta parti hade mrs Stowes familj städse hört. Hon mindes redan som barn sin fars böner för det blödande Afrika, hvilka framkallat en så brinnande entusiasm hos hans åhörare och rört äfven gamla väderbitna farmare till tårar. Mrs Stowe hade i åratals vistats på gränsen till slafstaterna och hennes hus hade mer än de flesta andras varit en tillflyktsort för flyktande slafvar, hvilkas lif voro hotade.

Dr Stowe och hans familj hade flyttat öfver till Nya England just då rörelsen orsakad af kongressens slaf-manifest var på sin höjdpunkt. Dag och natt rörde sig Harriets tankar kring de förfärliga orättvisor, de rättsvidriga handlingar, som i lagens namn dagligen begingos emot oskyldiga, värnlösa varelser. Hon sade till sig själf: »Människorna veta icke hvad slafveriet är, de förstå icke

*.) Första afdelningen af denna minnesteckning återfinnes i häft. 15.

hvad det är de försvara», och så småningom vaknade hos henne en brinnande önskan att visa världen hvad slafveriet verkligen var.

Kort efter mrs Stoves ankomst till Brunswick erhöll hon ett bref från sin svägerska, mrs Edward Beecher, som skref: »Hattie, om jag kunde föra en penna som du, så skulle jag skriva något som skulle få hela nationen att känna hvilken förbannelse slafveriet är.»

Ett af mrs Stoves barn erinrar sig ännu scenen i det lilla för-maket i Brunswick, då det omtalade brevet anlände. Mrs Stowe själf läste upp det för den församlade familjen, och när hon kom till orden: »så skulle jag skriva något, som skulle få hela nationen att känna hvilken förbannelse slafveriet är», steg hon upp från sin stol, skrynklade samman brefvet i handen och sade med ett ansikts-uttryck, som präglade sig i hennes barns själ: »Jag skall skriva något. Det skall jag om jag får lefva.»

Några dagar därefter kom hon öfver en liten bok, hvilken handlade om den underbara räddningen af en kvinna och hennes barn, hvilka flytt på Ohios is från Kentucky öfver till Canada. Händelsen berättades af ett ögonvittne, som hade varit kvinnan behjälplig vid hennes flykt. Detta var utgångspunkten till berättelsen om »Onkel Toms stuga». Så småningom formades scen efter scen i förf:s fantasi, på samma gång personer, episoder, samtal ur verk-ligheten döko upp i hennes minne och fingo gestalt i hennes berät-telse. Det var en bok som fordrade ovillkorligt att bli skriven, och när den väl var börjad fanns ingen återgång. Dag och natt låg materialet färdigt i författarinnans själ, endast väntande på att bli bearbetadt, och det behöfdes ej lång stund för att få det omsatt i bokstäfver.

Sedan de trenne första kapitlen voro färdiga, skickade hon dem till tidskriften »the National Era», hvars redaktör genast antog dem och begärde fortsättning. Hvarje vecka skickades ett nytt bidrag. Ehuru mrs Stowe vid den tiden trycktes mer än någonsin af hushållsbekymmer, hade ett litet spädt barn att taga vård om, utom åtskilliga privatelever, hvilka hon undervisade tillika med sina egna barn, var boken en lika fordrande plikt som alla andra världs-liga kraf omkring henne, och veckobidraget uteblef aldrig. Innan det afskickades, lästes det alltid högt för familjen, hvars alla med-lemmar med det största intresse följde historiens utveckling.

Själf hyste mrs Stowe den lifligaste öfvertygelse att boken blifvit henne ingifven. När en af hennes bröder, sedan Onkel Toms stuga kommit ut, uttalade den farhågan, att den oerhörda fram-

gången och all den ryktbarhet och de loford, som kommit henne till del, menligt skulle inverka på hennes kristliga karakter, sade hon till den vän, som berättade för henne broderns yttrande: »Den hederliga själen, han behöfver inte oroa sig. Han vet inte, att det inte är jag som skrifvit den boken.» — »Hvad!» utropade vännen, »har du inte skrifvit Onkel Toms stuga?» — »Nej, jag skref bara ned hvad jag såg.» — »Men du har ju aldrig varit i de södra staterna?» — »Nej», fortfor mrs Stowe, »men det kom för mig alltsammans i syner, den ena efter den andra, och jag satte dem i ord.» — »Men», fortfor vännen, ännu något tviflande, »du måste väl haft någon plan, efter hvilken du ordnat din berättelse?» — »Nej! De ha förebrått mig att jag lät Eva dö. Men jag kunde inte hjälpa det; jag sörjde däröfver så mycket som trots någon. Det var som ett dödsfall i min egen familj, och det gjorde ett så djupt intryck på mig att jag inte kunde skriva ett ord på två veckor efter hennes död.» — »Och visste du, att Onkel Tom skulle dö?» — »Å ja! Jag visste det från första början, men jag visste inte hur. När jag kom till den delen af berättelsen, var det slut med mig, jag förmådde ej mera.»

Den långa berättelsen afslutades i the Era i April 1852. Samtidigt kom Onkel Toms stuga ut i bokform på en Bostonförläggares förlag. Men fast författarinnan lagt sitt hjärteblod, sina böner och sina tårar in i sitt arbete, hade hon ingen anledning att tro att hennes verk skulle vinna anklång i världen.

»Sedan jag skickat af sista korrekturarket till tryckeriet», berättar hon, »satte jag mig ned och läste Horace Manns vältaliga upprop till de unga mäns och kvinnors förmån, som skulle sändas till slafmarknaden i Alexandria Virginia. Och det tycktes mig, att det ej fanns något hopp, att ingen skulle läsa, ingen känna förbarmande, att detta förfärliga system, som redan förföljt sina offer i de fria staterna, äfven skulle nå dem i Canada.» — Hon började tänka på, att hon kanske ej gjort allt som stod i hennes makt att göra, och hon satte sig därför ned vid sitt skriffbord och skref bref till prins Albert, till hertigen af Argyll, earlen af Carlisle och Shaftesbury, till Macaulay, Dickens och andra framstående engelska män, som hon visste voro intresserade för slaffrågan, och gick i författning om att dessa bref, jämte ett exemplar af hennes bok så snart den var tryckt, skulle tillställas adressaterna.

Mycket snart fick hon dock visshet om att hennes stämma ej förklingat ohörd. Farhågorna att boken ej skulle blifva läst sking-

rades fort nog inför det ovedersägliga faktum, att 8 stycken väldiga tryckpressar måste arbeta natt och dag utan att kunna tillfredsställa den läslystna allmänhetens behof. Onkel Toms stuga lästes öfverallt, af alla människor, och loford, lyckönskingsbref, tacksamhetskrifvelser och sympatiadresser strömmade från alla håll, från alla länder och från världens mest framstående personligheter in öfver den hittills okända författarinnan, hvilken mottog denna oerhörda framgång med en nästan skygg anspråkslöshet.

* * *

Nästa kapitel i historien om Onkel Toms stuga var ett möte i London i Stafford House, där lord Shaftesbury uppmanade Englands kvinnor att sända en kärleksfull och kristlig hälsning till Amerikas kvinnor. Adressen författades af lord Shaftesbury och togs om hand af rutinerade röstinsamlare, hvilka skaffade namnteckningar från alla delar af det britiska riket. När alla namnteckningarna voro samlade skickades adressen till mrs Stowe tillika med ett bref från lord Carlisle med uppmaning, att hon skulle låta adressen komma de amerikanska kvinnorna tillhanda på det sätt hon ansåg lämpligast. Adressen exponerades på anti-slafveribasaren i Boston och utgör ännu i denna dag i sitt massiva ekskåp ett varaktigt minnesmärke öfver Onkel Toms stugas världshistoriska betydelse. Den består af 26 tjocka folianter, inbundna i solida marokängband med den amerikanska örnen tryckt på ryggen af hvarje del. På första delens första sida är adressen vackert textad på pergament, hvarpå följa alla namnteckningarna. Dessa utgöra 562,448 namn på kvinnor tillhörande alla samhällsklasser, från dem som i rang stå Englands tron nära till hustrur och döttrar af ringa handtverkare och arbetare. Man måste också erinra sig, att bland alla som tecknat sina namn fanns det ej en som ej läst boken, ej en som ej kände den lifligaste sympati för det förtryckta folk, hvars sak boken så vältaligt förfäktade.

Vi ha talat om det erkännande, som i rikt mått kom mrs Stowe till del. Men angrepp saknades ej heller. Från slafpartiet — och detta var ännu på långt när det talrikaste inom unionen — sattes i gång ett helt härnadståg »mot den elaka och fanatiska författarinnan, som angripit en af de bästa institutioner i världen.» Alla dessa anklagelser föranledde henne att omedelbart efter Onkel Toms stuga utgifva »En nyckel till Onkel Tom» (A key to Uncle

Tom), där hon framlägger fakta och tilldragelser, som ord för ord bevisa sanningen af Onkel Tom. Hon kände det bittert, skref hon i anledning af denna bok, att behöfva vittna mot sitt land, men på samma gång fann hon det vara en kristlig plikt att söka väcka till lif den förlamade rättskänslan hos sitt folk.

Efter det ansträngande arbete, som utarbetandet af denna bok kräfde, anlände som ett ljufvigt budskap om hvila och ro en uppmaning till mrs Stowe från slafemancipationens vänner i England om att komma öfver till dem för att själf plädера de förtryckta sak. I sällskap med sin man och ett par af sina barn företog mrs Stowe på våren 1853 sin första resa till England; det blef dock ej den sista, ty ännu tvenne gånger besökte hon sedan Europa. Besöket i England blef ett formligt triumftåg. Hvar hon for fram anställdes fester, banketter och möten till den amerikanska författarinnans ära. Lordar och ladies, författare, vetenskapsmän och lärda täflade om att få göra bekantskap med den lilla anspråkslösa professorsfrun, som rörde sig bland alla dessa celebriteter med natur. barnets otvungenhet och ett visst tankspridit behag, som var henne eget. Öfverallt ordnades offentliga sympatimöten, till hvilka mrs Stowe var inbjuden, och där hon blef föremål för stora ovationer. Nationalinsamlingar gjordes för att uppmuntra slafvarnas sak, och stora summor ställdes till hennes förfogande. Bref, bjudningar och sympatiskrifvelser regnade in från alla håll och hon öfverhopades med gåfvor. Bland dessa senare torde för mrs Stowe varit dyrbarast den hon erhöi af hertiginnan af Sutherland efter ett sympatimöte i dennas slott, Stafford House. Gåfvan bestod af ett armband af massivt guld i form af en slafs fotboja. Det bar inskriptionen: *We trust it is a memorial of a chain that is soon to be broken.* På två af dess länkar voro ingraverade år och datum då slafhandeln och slafveriet inom de engelska besittningarna afskaffades. Några år efteråt kunde mrs Stowe på armbandets knäppe låta inrista: *Constitutional Amendment forever abolishing slavery in the United States.*

Rörande sin yttre människa under denna sin glansperiod lämnar mrs Stowe, på begäran af en engelsk dam, en af dem som inbjudit henne till England, följande humoristiska beskrifning: »Jaså, ni vill veta hvad jag är för ett slags människa? Till att börja med är jag bara ett litet stycke kvinna, åldern omkring 40 år, tunn och torr som en pris snus, i mina bästa dar såg jag aldrig något ut för världen och nu liknar jag mest ett utslitet husgeråd.» — Om sitt första triumftåg genom England berättar hon: »Den första

anmärkning folk tycks göra, då de träffa mig, är: 'du är inte så ful som jag trodde dig vara'. Och när jag ser de beläten man uthängt i bodfönstren med mitt namn inunder, undrar jag ej därpå. Jag måste verkligen beundra mina engelska och skotska vänners stora fördomsfrihet, som kunnat hysa vänskapliga känslor för en sådan megära. Sfinxen i Londons museum kunde lika gärna ha setat modell för mina porträtt.»

Alla som kände Harriet Becher Stowe intyga, att det var en stor skilnad på hennes vanliga uttryck och det hon kunde få, då hennes ansikte lifvades af ett ämne som intresserade henne. Då kunde både vänner och främlingar med förundran utropa: »Men mrs Stowe är ju riktigt vacker, det ha vi inte vetat förut!» Vid sådana tillfällen fingo hennes kinder högre färg, de alltid milda, något vemodiga ögonen blefvo lifliga och strålande och med det rika lockiga håret, som föll i naturliga vågor kring hennes hufvud, där det alltid tillbakahölls af ett svart sammetsband, kunde Harriet Stowe verkligen kallas vacker. Men det var blott sällan hon visade sig så för världens ögon. Hennes väsen var dock alltid prägladt af den fria själfmedvetenhet och takt, som utmärker den intellektuellt högt stående kvinnan, ehuru hon ej ägde världsdamens otvungna säkerhet i sätt och uppträdande.

Om hennes tankspriddhet berättas många historier. En gång under resan i England hade hon blifvit inbjuden till ett högadligt slott, där man till hennes ära arrangerat en stor mottagning för traktens honoratiories och förnämiteter. Sällskapet var samladt i spänd väntan på att bli föreställt för den berömda författarinnan till Onkel Toms stuga. Men denna dröjer, man väntar och väntar, men ingen mrs Stowe infinner sig. Till slut beger sig ställets värdinna upp till sin gästs rum för att utröna orsaken till dröjsmålet. Hon knackar, ingen öppnar. Då en upprepad knackning lämnas obesvarad, öppnar lady'n dörren och finner mrs Stowe med hatt och kappa på, sådan hon anländt för ett par timmar sedan, stående framför bokskåpet, fördjupad i en bok, som hon tagit därifrån, glömsk af platsen och omgifningarna och allt omkring sig.

* * *

De år som lågo emellan Onkel Toms stugas utgifvande och kriget mellan nord- och sydstaterna voro för mrs Stowe fulla af feberaktigt verksamhet. Hennes penna, tid och personliga inflytande användes allt mer i anti-slafveripartiets tjänst. De stora penninge-

summor, hon medfört från England, satte henne i stånd att mer framgångsrikt arbeta för slafvarnas sak genom ordnandet af föredrag, upprättandet af skolor för färgade män, startandet af anti-slafveripublikationer o. s. v. Hon satte i gång offentliga möten och författade adresser och upprop, som på dessa föredrogos. Under tiden underhöll hon en vidsträckt korrespondans med personer af alla politiska färgskiftningar i alla delar af världen, och de bref, som hon skref och mottog mellan åren 1853—56, skulle fylla hela böcker. Jämte alla dessa offentliga bestyr erhöilo hennes barn och hus en fullt ut lika stor andel af hennes omsorger, på samma gång hennes litterära verksamhet oafbrutet fortgick. Vid denna tid författade hon sin andra större berättelse, *Dred*, hvori framhålles slafveriets inflytande på samhället och dess demoraliserande inverkan på alla samhällsklasser. Ehuru *Dred* ej åstadkom samma verkningar som Onkel Toms stuga, hade äfven detta arbete en utomordentlig framgång. Ensamt i England såldes inom fyra veckor 100,000 exemplar.

Den tredje större romanen, *The minister's wooing*, förskrifver sig också från denna tid.

Så bröt kriget ut. Mrs Stowe var icke sen att lik Hellas' kvinnor offra för sitt land det käraste hon ägde. Hennes son Fred var en af de första som lyssnade till presidentens upprop, ställt till republikens unge män, och skyndade att erbjuda landet sina tjänster. Han tjänade som frivillig i »The First Massachusetts Volunteer regiment» och vann i slaget vid Gettysburg kaptens värdighet, men sårades i striden och återvann sedan aldrig sin hälsa. — Men under det att sonen blödde för sitt land, tjänade modern detsamma genom att, så att säga, ljuta sitt hjärteblod i användandet af de vapen, som stodo henne till buds, sitt snille och sin penna.

Hittills hade intet officiellt svar afsändts på den af mer än en half million engelska kvinnor underskrifna adressen, som Mrs Stowe emottagit. Under årens lopp hade emellertid den opinion, som besjälade denna adress förändrats. Under det att de norra staterna offrade sina söner, sin egendom, sitt blod i den hårdnackade kampen för slafvarnas frigifvande, hade ett starkt parti i England rest sig till Sydstaternas förmån. Då lät författarinnan till Onkel Toms stuga sin röst än en gång ljuda öfver hafvet. Med gripande vältalighet återkallade hon i sina engelska systrars hägkomst den sympati de en gång lagt i dagen för de förtryckta slafvarnas sak, hon vädjade till deras rättskänsla och människokärlek i ett språk af så hjärtegröpande allvar att det ej kunde undgå att göra verkan.

Brevet, underteckadt med det välkända, af engelska folket så kært vordna namnet: Harriet Beecher Stowe, offentliggjordes i de engelska tidningarna.

John Bright och ärkebiskop Whately sände personligen svar på detta bref. Det hade till följd stora offentliga möten, där man uttalade sig för nordstaterna. Ingen stad i England hade en så stor samlingsal att den kunde rymma alla de skaror, som strömmade till för att uttrycka sin sympati för den rättvisa sak, för hvilken folket i de norra staterna så modigt kämpade. Så hade en svag kvinnoröst varit mäktig att stämma om opinionen hos ett helt folk, och det torde ej vara för mycket sagdt, att denna röst ej hade en obetydlig andel i länkan det af de historiska händelsernas gång.

Det berättas att på ett stort meeting i Washington, tillställt till minne af de i kriget fallna, president Lincoln råkade att stå öga mot öga med Harriet Beecher Stowe. »Jaså», sade han i det han tog hennes hand, »är detta den lilla kvinna, som åstadkommit detta stora krig?» Han ledde henne därpå till en plats i en fönstersmyg på det att de, ostörda af de öfriga gästerna, måtte kunna talas vid. Hvad de sade hvarandra dessa två, den nya världens märkligeaste man och märkligeaste kvinna, har icke historien bevarat.

Ändtligen var kriget slut, oron och spänningen öfver, men tröttheten och ansträngningen under den långa kampen kunde mrs Stowe aldrig öfvervinna. Hon var, som hon själf uttryckte sig, trött långt in i framtiden. Den långa själsliga spänningen, som med känslan för de förtryckta och lidande framkallade och som aldrig lämnade henne, därtill många husliga sorger och bekymmer, hade i förtid uttömt hennes krafter. Fastän författarinnan till Onkel Toms stuga ännu fortfor att sända ut i världen alster af sin flitiga penna, hvilka alla med begärlighet mottogos af den läsande allmänheten, bar dock det mesta hon producerade från denna tid trötthetens stämpel. Hon kunde dock ännu, då hon kände sig eldad af indignation för det som hon ansåg för en orättvisa, gripa till pennan och med en nästan hänsynslös oförskräckthet pläderna den oskyldigt lidandes sak. Det var denna känsla, som dref henne att göra det bekanta inlägget i lord Byrons historia, hvilket ådragit henne så mycket klander och som kom henne att förlora den popularitet, som hon en gång i så rikt mått åtnjutit i England.

I hennes eget land bibehöll dock alltid namnet Harriet Beecher Stowe sin prestige. Ett talande bevis därför var att då hon ännu så sent som 1872—73 lät förmå sig att uppträda offentligt som före-

läserska, stora skaror folk af alla samhällsklasser samlades för att höra den ryktbara författarinnan till Onkel Toms stuga själf föredraga stycken ur sitt klassiskt blifna verk, hvilket då redan börjat falla i glömska. Än en gång hade dess gripande episoder förmåga att väcka till lif något af den känsla, som vid tiden för dess första uppträdande besjälade nationen.

Med åren kom dock äfven för denna jäktade arbeterska mera hvila och lugn. Hennes båda äldsta döttrar hade uppnått mogen ålder och togo hushållsbestyrelsen i sina händer, och så småningom började de materiella bekymren tagas från mrs Stowes axlar. Sorger och pröfningar följa henne likväl in i sena ålderdomen. Den äldsta sonen Harry, vid hvilken modershjärtat hängde fast med sådan berättigad stolthet, hade redan i blomman af sin ålder ryckts bort af en olyckshändelse. Han drunknade under badning, då han vistades som student vid Dartmouth College. På ett lika smärtsamt sätt skulle hon förlora sonen Fred. I hopp om att återfå sin under kriget brutna hälsa hade denna begifvit sig ut på en längre sjöresa. Under denna resa försvann han och trots ifriga efterspaningar fick aldrig familjen kändedom om hans öde. Den yngsta dottern träffades kort efter sitt giftermål af en obotlig sjukdom, som efter flera års svåra lidanden slutade hennes lif. Make, bröder, vänner fick hon äfven se före sig gå in i evigheten.

Men med tilltagande ålder ökades mrs Stowes själsfrånvaro och äfven förmågan att lida — den gåfva hon kanske ägt i högre grad än andra människor. Det fordrades från hennes sida en stor kraftansträngning för att hon skulle kunna vidmakthålla ett samtal. De tio sista åren af hennes lefnad var för henne en tid af stort lugn.

I ett bref, ett af de sista man har af hennes hand, skrifver hon: »Mina tankar sväfva fram och tillbaka lik vattnet i en rinnande bäck. . . . Jag tror att jag inträdt i samma tillstånd som silkesmasken, hvilken spunnit ut alla sina trådar och ej kan åstadkomma mer silke, om han ej får friska mullbärsblad» — — Och längre fram heter det: »Min sol har gått ner. Arbetstiden är öfver för mig. Jag har skrifvit alla mina ord och tänkt alla mina tankar och nu har jag slagit mig till ro i det fladdrande ljuset från de slocknade glöden i en hvila så djup, att endast rösten af en gammal vän för ett ögonblick förmår rycka mig därur».

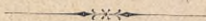
Lik fadren dr Lyman Beecher hade dottern Harriets hjärna, långt innan lifsgnistan slocknade, liksom förtärts af sin egen eld.

Liksom fadren före henne, lefde hon lekamligen några år här på jorden, medan själen var borta. Hon blef som ett litet barn — på det ömmaste vårdad af sina tvenne döttrar — vandrade omkring förtjust i blommor, i den friska luften, i ljudet af ett piano, en vacker röst, en psalm, men den verksamma inspirerande anden var borta. Stilla och mild, men »frånvarande» lefde hon bland de sina i det vackra hem i Hartford, som hon under de sista tiotalen af sin lefnad bebodde.

Så småningom tynade hon bort. Den 1 juli 1896, 85 år gammal, ingick Harriet Beecher Stowe i den eviga hvilan.

L. D—n.

Vinter.

Du känner ej den högnordiska vintern, anar ej dess oförgångliga skönhet! Och jag, stackare, som njuter däraf, kan ej skildra dig den fullt och helt. — Tänk dig ett land, där långa, vågiga kullar omsluta klara sjöar och strida älfvar, där furuhedarna breda ut sig lik oändliga pelarsalar, hvori forsarnas dån är orgelbrus, och där älgen och lon ännu dväljas i skogarnas djup. Tänk dig så detta land en vinterdag! Himlen hvälfver sin mattblå kupa öfver ett land i hvitt, ett land i brudeskrud. Du ser kullarnas linier teckna sig mjukt genom den lätta hvita slöjan, du ser sjön hvila under sitt hvita täcke, och du ser vägen slingra sig vit mellan skogens höga stammar. Du följer den och fördjupar dig i pelarsalen. Allt är tyst, allt hvilar, blott forsens orgelbrus klingar mäktigt i den höga, kalla vinterluften. Ditt sinne fylles af andakt, ditt bröst vidgas, och som aldrig förr älskar du ditt härliga land.

Först verkar det helas egenartade skönhet så mäktigt på ditt sinne, att du blott njuter däraf, men småningom träda enskildheterna fram för din blick. — Se dock på tallen, hur väl den pyntat sig! De öfre grenarna bära en tung snödräkt, medan de undre klädt sig i lättare hvitt, tunna, fina flingor och rimfrostens blixtrande nålar. Den raka, smärta stammen har nere på sin mörka dräkt här och hvar några hvita stänk, men uppåt lyser den glänsande rödbrun i det klara solskenet. Vår tall står fritt och skådar stolt omkring

sig. Annat är det med granen. Ser du, där borta har en hel hop slutit sig tillsamman. De stå så tätt, som hade de hemligheter att hviska om. Är det männè om den räddè lille haren, den snabbe hunden och den ståtliche jägaren med sitt blanka gevär eller om älfvors och tomtars lek i den månljusa augustikvällen? Kan nog vara sommarprat. De synas ej riktigt ha glömt sommarens tid, de ha ju endast tagit en hvit öfverklädnad på. Den undre lyser klart grön och minner om varmare dagar.

Skogen lättar nu, och du kommer till en vid, öppen plats. Bak gärdesgården ligga ett par lysande röda stugor, men hvita tak har gubben vinter bestått dem. Röken, som höjer sig ur skorstenen, är hvit äfven den. Den kommer helt tung och mäktig, stigande rakt upp, men blir allt lättare och lättare, tills den alldeles försvinner. — Men se, hur det glittrar och blänker! Det är björken, som vill öfverglänsa sina syskon. Den tar väl ock priset. Stammen är hvit, hvarje liten kvist hvit. Det är hvitt i hvitt, men det är lif, det är färg öfver den. Den blir helt rosenröd vid solens kyssar och låter fröjdefullt alla sina tusen sinom tusen diamanter blixtra. Men solen är vintertid en obeständig älskare. Den drar sig snart tillbaka, och vår vackra björk blir härvid helt blek af sorg. Allt i naturen blir tystare och stillare. Skymningen sänker sig sakta ned öfver nejden. Himlens blå blir allt djupare och djupare, den ena stjärnan efter den andra tändes, och snart sofver ditt land i den hvita, hemlighetsfulla vinternatten.

Aja.

Bilder från Englands praktiska arbetsfält.

I.

Trädgårdsskötsel.

Då fordombdags, äfven för den mest begåfvade kvinna, endast lärarinnans kall stod öppet, erbjudas henne nu däremot så många arbetsfält, att svårighet uppstår vid valet; och när personliga anlag och smak tagits i betraktande, måste äfven en annan faktor komma med i räkningen, kanske den viktigaste för mången, nämligen: »Hvilken bana kan fortast föra mig till oberoende?»

Så kalladt »godt hufvud» tyckas alla människor ha nu för tiden, hur vore det eljes möjligt för dessa skaror af ungdomar att årligen gå igenom de ständigt försvårade examina, som numera fordras. Dock, det goda hufvudet, som hjälpte dem genom examensproffen, förmår ej skaffa dem en plats, ett verksamhetsfält, där de teoretiska kunskaperna kunna komma till praktisk nytta, ty det är ondt om platser och godt om sökande till hvarje post, som händelsevis blifver ledig. Hufvudsaken är därför att välja någon ej alltför nedtrampad stig. Och för kvinnan här i England åtminstone tyckes det gå bättre ju nyare, ju mera öfverraskande hennes val af sysselsättning är, eller som våra mormödrar troligen skulle uttryckt sig: »Ju galnare desto bättre». Det ligger ej längre i tidsandan att blifva »shocked at» någon hederlig sysselsättning, utan det nyaste framkallar intresse och tager ledningen. Framför allt måste man vara skicklig och väl tränad i sitt fack. Den, som t. ex. valt till sin specialitet att gå omkring i de finare husen för att klippa de högförnäma damernas knähundar eller större pudlar, måste göra detta på erkänt artistiskt sätt, och är en gång ett namn eröfradt, fattas i London åtminstone ej kundkrets. Likaså med den som valt det mer poetiska yrket att dekorera middagsborden och därigenom göra dem till en njutning för de högre såväl som för de lägre sinnena, allt måste ske con amore.

Det var dock ej meningen att tala om dessa eller de många andra af kvinnor utöfvade yrken, hvilka måhända förefalla mer eller mindre främmande för svenska förhållanden, utan det är min afsikt att beskrifva trädgårdsmästareyrket sådant det idkas af kvinnor.

För detta ändamål torde bästa sättet vara att låta »Swanley College» tala för sig själf i följande lilla beskrifning däröfver. Jag hade nämligen i somras nöjet att besöka ofvannämnda trädgårdsskola och var då äfven i tillfälle att interviewa föreståndarinnan för South Bank, inackorderingsstället eller hemmet, där de kvinliga eleverna bo under sin studietid. Vägen från närmaste järnvägsstation »Swanley Junction» går mellan bördiga nejder, väl-skötta fruktträdsplanteringar och vidsträckta humlefält upp till South Bank som är en blomsterhöjd villa; uttrycket kan tagas bokstafligen, ty blott taket är synligt, alla väggarna täckas med olika, graciöst slingrande klängväxter, fönster och verandor äro inramade af blommor i skönaste färgprakt, det hela i sanning en lefvande annons för innevånarnas yrke; dessa senare hafva här sina enskilda

eller delade soffrum, alla enkelt möblerade men rena och luftiga, samt gemensam förmak och matsal.

Den första vintern, 1891, då detta hem öppnades, sedan de styrande beslutit att till den redan grundade skolan för manliga elever lägga en afdelning för kvinnor, visade sig dock den engelska konservatismen ganska seg, ty endast *en* kvinlig elev infann sig, »och då hon liksom jag själf», anmärkte föreståndarinnan, »var nyss blifven änka, voro vi ett ganska dystert par, som ensamma i det tomma huset just inte tillbragte någon särdeles treflig vinter.» Redan andra och tredje året kommo så småningom allt flera, och nu kan South-Bank ej mottaga alla sökande, utan ett nytt hem är under inredning och kommer att öppnas nästa termin.

»Således, öfverbefolkning äfven på denna bana», tänker nog mången. Hvad det kan blifva i en framtid vet jag ej, men än så länge är efterfrågan på kvinliga trädgårdsmästare större än tillgången. Alla, som efter slutad kurs önska sig en plats, hafva erhållit en sådan, och ofta måste erbjudna poster afslås, emedan skolan ej har någon kompetent person för dessas fyllande; blott den som tagit fullständigt afgangsbetyg eller erhållit s. k. diplom, och sålunda genomgått de teoretiska kurserna såväl som de praktiska, kan nämligen hoppas att blifva rekommenderad till en mera ansvarsfull och inkomstbringande plats. Det praktiska arbetet, som bedrivs i de omkring hemmet liggande frukt-, grönsaks- och blomsterträdgårdarna eller i något af de tjugo drifhusen, står under ledning af sju fast anställda skickliga trädgårdsmästare, som hvar och en anför sin grupp eller arbetslag af elever. Dessa arbetslag utföra arbetet i rotation af fyra dagar, så att hvarje lag återvänder till samma arbete hvar femte dag. Äfven åt den affärsmässiga sidan af saken ägnas uppmärksamhet, i det ej allenast undervisas om bästa sättet att producera, utan äfven om bästa tillvägagåendet vid produkternas försäljning, packning och torgföring etc. Härtill komma dessutom bokföring, planritning och byggnadskonstruktion, hvarförutom hvarje elev måste föra dagbok öfver det arbete som utförts under hennes tvååriga kurs.

Ungefär fem minuters väg från South-Bank ligger själfva Swanley College, där föreläsningarna och laboratoriarbetet äro gemensamma för både manliga och kvinliga elever. Själfva byggnaden, ursprungligen ett gammalt engelskt herresäte, har af sin förre ägare fått en delvis ganska egendomlig inredning, i det salen är en fullständig ångbåtssalong, som förskrifver sig från en ångbåt på Dover-

Calais-linien, där man för åtskilliga år sedan experimenterade med att inrätta ett slags fria eller hängande salonger till förekommande af rullning och sjösjuka. Försöket utföll emellertid ej gynnsamt, uppsättningen såldes och problemet »sjösjukans förhindrande» kvarstår alltjämt, öppet för hvar och en som har lust att därmed gymnastisera sin hjärna. Åt skolans föreläsningssal ge nu dessa väggmålningar glans och färg, under det spegelglasen där emellan återge idel rosiga och solbrända anleten, då eleverna här samlas för att åhöra föreläsningarna, som hållas dels af en vid skolan fast anställd professor i kemi och botanik, dels af sju andra professorer och föreläsare, som regelbundet hålla föredrag i sina respektive fack, såsom naturvetenskap, jordbrukskemi, geologi m. fl. till trädgårdsskötselns första principer hörande ämnen. Denna senare eller teoretiska del af kursen är ej obligatorisk, men nödvändig för diplomets erhållande samt varmt rekommenderad för hvar, och en som önskar inta en ställning med auktoritet, vore det endast gent emot sin egen trädgårdsmästare.

Otaliga gånger har jag hört samma yttrande från olika husmödrar, då de visat mig kring i sina mer eller mindre praktfulla trädgårdar: att, »jag tycker så mycket om den eller den blomman, men min trädgårdsmästare kan aldrig förmås att intressera sig därför».

Nej, hennes mångåriga Thomas, John eller William har sin smak och sin egen lilla specialitet, och därmed får matmodern nöja sig. Icke så med den i yrket invigda härskarinnan; då hon med rent vetenskapliga skäl bemöter den konservative Thomas' argumenter, blir han så att säga slagen på sin egen mark och kan ej längre enväldigt föra spiran. Många genomgå äfven Swanley skola för att i sina egna hem kunna öfverta ledningen och ordnandet af trädgården. För andra åter är lefvebrödet målet, och finnas härvidlag flera utvägar att välja på efter slutad kurs.

Bland poster, som f. n. fyllas af f. d. elever, må nämnas föreståndarinneplatser för trädgårdar vid flera större inrättningar såsom: »Lady Somerset's hem Duxhurst», »St Katherine's school vid St Andrews», »Wycombe Abbey» m. fl. I botaniska trädgårdar ha åtskilliga funnit arbete, andra åter såsom föreläserskor och många praktisera uteslutande såsom konsulterande trädgårdsmästare, i det de utarbета planer och förslag samt lämna råd och anvisningar åt trädgårdsanläggare. De som disponera något kapital ha på egen hand börjat s. k. »market-gardening» eller odling af torgvaror så-

som grönsaker och frukt. Att läget och kommunikationerna härvidlag måste tagas i betraktande säger sig själf, äfven att mycket treffiga små hem sålunda kunna bildas af några väninnor, som utbildat sig i yrket och sedermera välja hvar sin specialitet, ty gifves hela ens energi och omsorg åt *en* branche, t. ex. åt odlandet af champinjoner, tomater eller dylika eftersökta varor, är framgången nästan säker, såvida man rätt förstår sin sak, och det taga vi för gifvet att en elev från Swanley bör göra.

Likväl skulle jag ej vilja råda någon som ej har bestämd smak och håg för friluftslif att välja denna bana, ty den innebär utelif i alla väder och fordrar energi och uthållighet i lika hög grad som något annat arbete. Men vid genomgången kurs har man ej, såsom ofta är fallet efter andra examina, en uttröttad klen kropp att börja kampen för tillvaron med, utan det hälsosamma trädgårdsarbetet tillförsäkrar i de flesta fall sina utöfvare ett kapital af hälsa och krafter, ovärderligt för kommande dagar. Hälsotillståndet bland eleverna har under dessa år varit det allra bästa, och inga sjukdomar ha förekommit, undantagandes ett fall af mässling, som en flicka ådragit sig under påskferierna och hvilket ej spriddes vidare.

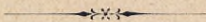
Hittills hafva blott tvenne svenskor varit inskrifna vid Swanley, och det är att hoppas att i framtiden eventuella trädgårdsmästarekandidater i Sverige ej skola behöfva gå öfver hafvet för att utbildas i ett yrke, som lika bra och billigare kunde inläras vid liknande anstalt i hemlandet, om nämligen en sådan finnes.

Till kvinnokongressen i somras hade naturligtvis äfven Swanley sändt sin representant. Såsom föreståndare för en kvinlig trädgårdsskola var emellertid hans uppträdande nästan komiskt och högst inkonsekvent. Man diskuterade ämnet trädgårdsskötsel från olika sidor och både talare och talarinnor (bland de förra själfve Dean Hole) hade med öfvertygelsens våltalighet enhälligt förordat detta yrke såsom särdeles tilltalande och lämpligt för kvinnor, då slutligen Mr X från Swanley fick ordet och helt oförmodadt började utveckla som sin åsikt att trädgårdsyrket vore högst olämpligt för fruntimmer. Emellertid kunde han ej framlägga några andra skäl för denna sin enskilda mening än att det utvecklade nästan manliga muskler hos kvinnan, och afbröts han snart af ett allmänt skratt, så man fick ej veta om mera talande skäl funnos än hans ogillande af kvinlig styrka. »Jag har sett unga flickor med hals och nacke liknande en mans», utropade han i hopp att ge en riktig schock åt

sitt auditorium, men det misslyckades alldeles, ty numera är det en öfvervunnen ståndpunkt att anse kvinnlighet liktydig med svaghet, och ingen förständig, praktisk kvinna ryggar tillbaka för utan upptar med nöje ett arbete, som ej allenast kurerar århundradets värsta sjukdom nervositeten, utan äfven skänker muskler lika välbehöfliga för henne själf som för en kommande generation.

Svenska i England.

Litteratur.

En herrgårdssägen berättad af *Selma Lagerlöf*.

En herrgårdssägen af Selma Lagerlöf — skymtar ej strax för inbillningen Ekeby och dess kavaljerer, ett fantastiskt skuggspel af människoöden, sällsamt lefvande och sällsamt förstorade i sagans nyckfulla belysning? Det finns månget Ekeby i Sveriges rike, mången gammal herregård med en historia, som kunde locka en diktare. Man frågar sig själf i hvilka gamla porträttbehängda salar, bland hvilka sköna damer och kavaljerer, en förgången tids barn, Saga denna gång skall hålla sitt hof.

Men herrgårdssägnen är ingen ny Gösta Berlings saga. Den är mer än något annat som Selma Lagerlöf skrivit olik hennes förstlingsverk. I stället för ett fång vildväxande, rikblomstrande sägner, löst hopknippade, men hvar för sig betagande, är detta verkliga en enda sägen, en enda liten historia. Ur ett motiv af bisarraste art växer den ut till en själshistoria, enkelt berättad, koncentrerad, gripande. Bipersonerna — ypperligt skisserade som den gamla hushållerskan Stafva — skymma här aldrig det väsentliga. Intresset är från början till slut oupplösligt knutet vid de båda unga eller närmast vid den unga flickan »med stjärnögonen», hvars egendomliga kärlekshistoria den lilla boken täljer.

Den afgörande krisen i den unge mannens öde, olyckan som drifver honom till vansinne, är kanske väl knapphändigt skildrad. Läsaren har lika svårt som Ingrid i sägnet att identifiera dalmasen-handelsmannen, halffänig och böjd under kramsäcken, med den ypperligt tecknade sorglöse unge studenten, hvars bild haft makt att kalla henne tillbaka till lifvet, då hon låg skendöd. Den oförmedlade dubbelnaturen hos honom bidrager emellertid till stämningen af mystik öfver det hela, till den egendomliga spänningen af det själsdrama, som utspelas. Från det ögonblick då den vecka, drömmande unga flickan, Ingrid med stjärnögonen, af fru Sorg väckes till medvetande af sin mission och sätter in hela sin kraft på att skingra töcknet kring den älskades själ, har berättelsen verkligen

något af dramats intensiva lif. Skildringen af Ingrid's oro och längtan, då hon för en tid lämnat den gamla herrgård-en, skådeplatsen för denna kamp om en själ, är något af det mest gripande Selma Lagerlöf skrifvit. Därmed täflar dock slutscenen, då den vansinnige med fiolen, som han redan som barn älskat, spelar mörkret ifrån sig och flickan med stjärnögonen i det kritiska ögonblicket griper in och räddar honom ur förskräckelsens rike.

Så blir af denna underliga saga om en dåre och en skendöd en den vackraste lofsång öfver kärlekens allbetvingande makt.

* * *

Drottningar i Kungahälla af Selma Lagerlöf.

Ett af vår tids mest karakteristiska drag är dess historiska sinne. Förmågan att lefva sig in i en förgången periods, ett främmande folks åskådningssätt, förflytta sig tillbaka till dess lif, är allmännare nu än någonsin förr. Ej underligt då om äfven dikten vänder sina blickar mot det förflutna, om sekelslutets romantik med den från seklets början delar förkärleken för det i tid och rum aflägsna.

Dock, ämnet gör ej dikten. Vet berättaren att förflytta oss århundraden tillbaka genom en aldrig så detaljtrogen skildring, så får ej berättelsen därigenom prägeln af ett konstverk. Här som alltid kommer det an på den lefvande anda som besjalar verket.

Selma Lagerlöf hör till dem som »se med de gamla sagoberättarnas ögon», såsom det heter i en af hennes historier från Kungahälla. Med fritt begagnande af de knapphändiga historiska fakta omsmälter hon de gamla berättelser, som vi alla känna till om Olaf Tryggvason och Sigråd Storråda, om Olaf den helige och Astrid till härliga legender, hvilka kraftigt målade stil är äkta sagostil. Läs blott skildringen af Sigråd Storrådas färd utmed svenska kusten eller af Olafs underverk! Svagast som stil är historien om Margareta Fredkulla. Den var så stämningsfullt vacker i sin första redaktion i bunden form, att prosaomskrifningen, med dess bestämdare kontrar, knappast kan kallas en vinst.

Men det är ej blott nordiska sagor som Selma Lagerlöf bjuder oss. Till dem ansluter sig en samling legender från skilda håll. Nära de sicilianska legenderna från »Antikrists mirakler» står i denna samling en norditaliensk, den om Caterina af Siena. Hennes fest s dan den än i dag firas är skildrad med en lefvande förståelse af det enkla folkets känslor för »den lilla jungfrun»; och bakom skymtar i några få lefvande drag medeltidens Siena med sina fester och kapplöpningar och afrättningar på torget utanför palazzo publico ramen kring hennes ljusa bild.

Boken afslutas med en afdelning berättelser, af hvilka »Guds-freden» har fullkomlig sago-prägel och Halstanäs-historien ansluter sig till Gösta-Berlings-cykeln. Vacker är skildringen af moderskärlekens makt i den egendomliga historien om grafskriften.

* * *

S—d.

Sagan om den sköna prinsessan Li-*Hang-Tse* och andra berättelser af *Anna M. Roos*.

I *Anna M. Roos'* nya novellsamling, liksom i den föregående, »Tysta djup», är grundtemat nästan alltid detsamma: skygg och trofast kvinnlig kärlek. Grundtemat är detsamma, men författarinnan upprepar sig aldrig. Det är en verkliga beundransvärd rikedom af former i dessa små teckningar med motiv från vidt skilda tider och länder, hvar för sig konstnärligt afrundade. De vittna om den smidigaste talang, väl skolad smak och ett fint öra för stilens fordringar. Motivet från Alexandersagan är sålunda framställt med en fläkt af de gamla krönikeskrifvarnas barnsliga förtjusning öfver krigisk ståt och med en verklig storslagenhet öfver afslutningen. Älskvärd med sin ton af lätt ironi är historien om den lilla kinesiska prinsessan; vemodigt vackra de båda medeltidsberättelserna, den om prinsessan Aldine i Provence, som icke ville »gå bort, innan hon lärt hvad det var att lefva», och den om Gyrida, dotter till fogden på Nyköpings slott, som gick i kloster för att ej blifva sin döde brudgum otrogen. Den sista, som dock delvis, i synnerhet i afslutningen, är för modern i tonen, har ypperliga om folkvisorna erinrande partier. Hör t. ex. följande:

»Så hände det en dag i maj månad, då luften var ljufvig och varm och blomstren nyss utsprungna på marken, att jungfru Gyrida mot aftonen gick ut för att se till sin faders fålar, hvilka betade på markerna utom västra stadsporten, vallade af en liten smådräng. Då hon nu, vid det att hon gick genom staden, nalkades det stora torget, hörde hon sorl och skratt från gillestugan, som låg invid S:t Nikolai kyrka. Och där utanför på en bänk under en vårgrön lind satt en ung väpnare i skarlakansröd tröja, hvilken blåste på skullmeja, medan jungfrur och ungersvenner tillsammans trädde dansen ute på öppna torget.

De höllo hvarandra i händerna och sjöngo den gamla visan:

Fröjden er af hjärtans grund
Maj är ju kommen — — —»

Utom denna nordiska medeltidsbild och den provençalska rymmer samlingen ännu en, »Beresunthas pilgrimsfärd». Den har sin betydelse egentligen som ram kring några egendomligt vackra dikter:

»Världen är skum, och dunkla vägar vi vandra,
Sjalarna vilse gå. söka i ångest hvarann —»

Svagast är bokens sista afdelning, historierna »från Wiks härad», ehuru de lämna fältet öppet för den humoristiska sidan af författarinnans begåfning. I den smånätta historien om Christian Ulrik kommer den visserligen knappast till sin rätt, men framträder så mycket kraftigare i skildringen af de gamla nåderna Ehrenpreuss och Apelstubbe. Här har dock ämnet å andra sidan en tragik, som alltför mycket försumrats.

Hufvudintrycket af den lilla boken blir det af en sällsynt fin och smidig berättartalang, som i samlingens bästa historier visar sig ha nått fram till konstnärlig mögnad. S—d.

John Hall. En historia från det gamla Göteborg af *Sofie Elkan (Rust Roest)*. Två delar.

Ikke så sällan slår man ihop en genomläst modern bok med känslan af att ha kommit direkt från »la grotte de l'ennui» — för att använda G. M. Armfelts uttryck om Uppsala. Rust Roests arbeten tillhöra emellertid en genre, som har rätt litet gemensamt med den tråkiga. Särskildt de senare ha bjudit på roande figurer, och man har alltid varit tacksamt känslig för fläktarna af spirituellt humor, så sällsporda inom nordisk skönlitteratur.

Förf:s område har varit salongen, gemaket, där hon rört sig med den fullkomliga säkerheten hos den, som från barnsben trådt bonade golf. Aldrig en snubblande pas, aldrig en falsk ton. Då smärtan brutit stämmans skolade väljud, har det skett på detta dämpade sätt, som blir naturligt mellan tigerfällor och gobeliner.

I *John Hall* har förf. tangerat de stora vidderna och låtit upp för nya luftströmmar. Stegrade och mer vidsträckta sympatier skola efter detta följa hennes författareskap. Ur gamla papper och memoarverk har hon bringat i dagen ett stycke kulturhistoria från flydda tider, med lifslevande personligheter mot en färgfrisk bakgrund.

Förf. låter personerna medelst ord och gärningar teckna sig själfva och lyckas beundransvärdt väl sårhålla de olika karaktererna och låta hvar och en, därtill berättigad, framstå i hautrelief. Arbetet vittnar om de trägnaste och trognaste källstudier jämte stor pietet för ideell sanningsenlighet och verkar på grund häraf med sanningens makt. Läsaren nästan häpnar lite grand vid presentationen af en så stor samling hänsynslösa egoister af båda könen och förlorar ända till hägkomsten af en traditionell falsk tro på gamla goda tider, då jagkulen icke skulle stått i flor. Med så mycket mer ökad medkänsla följer han bokens bisarre hjälte på hans säregna lefnadsbana — från göteborgsk mångmillionär till frysande uteliggare i hufvudstaden. — Men det som fånglar mest i förf:s nya arbete är icke det historiska ämnet och den konstnärliga behandlingen af detsamma — ett och annat verkar dock något långdraget, exempelvis kapitlet »Unge John på resa», och kunde koncentrerats till förmån för framställningens intensitet — utan den starka känsla för *människan* John Hall, som gjuter värme i hela romanen.

Det är inte ensamt »den höghet som ett stort lidande skänker», som gör John Hall tragiskt tilltalande i stället för ömkansvärdt grotesk; det är inte därför, att »lidandet är en ränta, som naturen betalar oss och som vi ej kunna undgå, förrän vi fått ut kapitalet», som den förolyckade »stollen», han som fått ut kapitalet, t. o. m. i osnygga lumpor, är läsaren sympatisk. Det beror helt visst på hans »egenheter som äro värre än fel», på barnahjärtat och barnaförståndet, som, känslolöst för egennyttan, alltjämt bevarar mod under motgången och »hoppas på Försynen».

Vår tids hyperestetiska andar skygga för etikens tarflighet. I boken John Hall har det etiska intagit sin rättmätiga plats, och

för sin del anser anmeldaren, att arbetets värde ur denna synpunkt icke kan nog erkännasamt framhållas bredvid de rent litterära och formella förtjänsterna.

V. K.

* * *

Slättens barn. Fem berättelser af Carl Warder.

Nu då julen står för dörren och den litterära köplusten, som vanligen slumrar hos den svenska allmänheten, börjar vakna till lif, skulle jag vilja rekommendera en liten bok med ett halft tiotal berättelser, alla hämtade från vår världsdels fjärran öster. Namnet på boken har du här ofvan, käre läsare, och fastän författaren troligen är dig obekant eftersom han hör till de mycket unga, som nu tar sina första stapplande steg på den litterära banan, är han icke för ty en bekantskap, som det lönar sig att göra.

Född finne, mätte Carl Warder, eller den unge man som döljer sig bakom detta namn ifall det är en pseudonym, af några omständigheter, som jag ej känner, ha blifvit satt i tillfälle att på nära håll studera de egendomliga, ännu i ett slags sagolikt dunkel inhöljda trakter, som taga vid där vår västerländska civilisation slutar, eller med andra ord de stora slätternas land, Ryssland. Åtminstone väcka hans ryska bondhistorier den föreställningen, att författaren hämtat sina intryck på själfva platsen, att han själf lefvat midt ibland de enkla och osammansatta naturbarn han beskriver och fränlockat dem hemligheten af deras språk, åskådningssätt och nationella egendomligheter. Vilda äro dessa steppens djärfva söner — läs t. ex. den med mycket lif skildrade berättelsen »Kazakens hustru» — försjunkna i vidskepelse och en förfärande okunnighet, som, då den religiösa fanatismen kommer till, kan ta sig både drastiskt humoristiska och ohyggligt realistiska former, hvilket visas i skisserna »Ikonen» och »Offret». Men äfven upphöjda tänkesätt och ädla känslor äro icke främmande för de vida slätternas halfbarbariska människor. Många fina och karakteristiska drag, som bevisa detta, lämnas oss i skildringen af »Slättens barn».

Innehållet i Carl Warders fem berättelser är således, något jag här sökt framhålla, af verkligt intresse. Att språket, som utgör det yttre skalet till den goda kärnan, inte alltid är mönstergillt, får man kanske skriva på finskhetens räkning. Några lektioner i högsvenska skulle därför ej skada förf. Ja, låt oss hoppas att han tar rådet ad notam, så att han, då han härnäst gör en påhälsning på denna sidan Östersjön, visar sig lika hemmastadd i behandlingen af »årens och hjältarnas språk» som i tolkningen af det ryska steppfolkets egendomligheter och typer.

L. D.

* * *

Svedenborg om fattigvårdsprinciper.

(Insändt.)

Med anledning af den intressanta uppsatsen i Dagny om »fattigvårdsprinciper och fattigvårdarskap» meddelas här ett citat af en svensk tänkare, hvilket visar, att långt före Stuart Mill och mer än 100 år före vår tid samma principer ifråga om välgörenhet, som nu börja allmänt tillämpas, voro klart uppfattade och uttalade i vårt eget fosterland.

I Emanuel Svedenborgs sista stora verk »Den sanna kristna religionen», som utkom 1771, läses nämligen på tal om hithörande ämne följande; »Själftva det andliga uti alla gärningar består väsentligen däruti, att de utöfvas af kärlek till rättvisa med urskiljning, d. v. s., att man vid kärlekens utöfning bör utforska om man handlar af rättvisa eller icke, och det kan man inse på grund af sin urskiljningsförmåga. Man kan nämligen göra ondt med välgärningar och man kan göra godt med sådana gärningar, hvilka se ut som om de vore onda. Således' gör man t. ex. ondt medelst välgärningar, då man gifver en fattig röfvere penningar, så att han kan köpa sig ett svärd, ehuru han, då han bad om hjälp — icke sade, att han ville köpa ett svärd; eller om man tager honom ur fängelset och visar honom väg till skogen och säger till sig själf: det är icke min skuld att han röfvar; jag gaf honom hjälp för det att han är en människa. Ett annat exempel: om man föder en lättning, så att han icke nödgas arbeta, men däremot säger till honom: »Gå in i en kammare i mitt hus och lägg dig i sängen; hvarför skall du trötta ut dig?» då understödjer man lättjan. Likaledes förhåller det sig, om man befordrar oredliga släktingar och vänner till hederssysslor, i hvilka de kunna göra mycken skada. Hvem kan icke inse, att sådana kärleksverk icke komma af kärlek till rättvisa förbunden med urskiljning? Å andra sidan kan man däremot göra väl medelst sådana handlingar, hvilka se ut som om de vore onda: såsom t. ex. en domare gör en kärlekens gärning när han enligt lagen dömer en missdådare till straff — oaktadt han gråter, gifver fromma löften och beder om förlåtelse, därför att han är domarens nästa — ty med en sådan dom förhindrar han honom från att begå flera brott eller från att ytterligare vara till skada för samhället, som är hans nästa i högre grad; men en domare, som frikände en sådan förbrytare, skulle väcka förargelse medelst sin orättfärdiga dom. — — — Ty äkta kärlek består uti att tro på Herren och handla rättvist och uppriktigt i hvarje gärning och syssla och i hvarje förrättning.»

Fosterlandsvän.

Föreningsmeddelanden.

Stipendier för år 1900.

Hos Fredrika-Bremer-Förbundets *stipendiekomité* finnas till ansökan lediga innan **15 februari** följande stipendier:

- 300** kronor för universitets- eller högskolestudier (fritt stipendium).
300 » » kurs i huslig ekonomi vid fackskola (fritt stip.)
360 » » kurs i huslig ekonomi vid fackskola (Stockholms stads stip.)
360 » » kurs vid högre lärarinneseminarium (Kristianstads läns stip.)
360 » » utbildning till lärarinna i huslig ekonomi (Örebro stip.)
300 » » sjukvårdskurs (Norrbottens stip.)
270 » » kurs vid Tekniska skolan i Stockholm (Södermanlands stip.)
240 » » utbildn. till lärarinna i huslig ekonomi (Vesterbottens stip.)
200 » » sjukvårdskurs (Skaraborgs stip.)
180 » » sjukvårdskurs (Jemtlands stip.)
180 » » sjukvårdskurs (Vermlands stip.)
180 » » sjukvårdskurs (Göteborgs o. Bohus stip.)
180 » » högre utbildning i trädgårdsskötsel (Östergötlands stip.)
180 » » kurs vid Tekniska skolan i Stockholm (Malmöhus stip.)
180 » » universitetsstudier (Vesternorrlands stip.)

Ansökningar åtföljda af vidimerade afskrifter af betyg, styrkande kompetens, präst- och läkarebetyg, samt intyg utvisande inom hvilket län sökande de sista tvenne åren har varit och nu är mantalsskrifven, insändas *innan 15 februari till Fredrika-Bremer-Förbundets stipendiekomité, Stockholm.*

*

Fredrika-Bremer-Förbundets samkvämskomité hade tisdagen den 5 dec. anordnat ett samkväm i K. F. U. M. lilla sal, hvarvid fröken Maria Cederschiöld höll ett föredrag öfver »Rösträtten och kvinnan i England». — Efter föredraget kvarstannade en del af åhörarne och intogo en enkel supé.

*

Föreningen för välgörenhetens ordnande hade den 28 nov. kl. 7 e. m. årsmöte å K. F. U. M:s lokal, Birger Jarlsgatan 35, under ordförandeskap af öfverståthållaren frih. Tamm. Som sekreterare tjänstgjorde grefve Bengt Oxenstierna.

Öfverståthållaren meddelade ett sammandrag af årsberättelsen, hvar- efter hr G. H. von Koch höll ett med talrika skioptikonbilder illustrerat föredrag. Sedan ordf. efter föredraget ägnat fru Montelius mötets tack för hennes energiska och uppoffrande verksamhet i föreningens syfte, afslutades årsmötet.

*

F. V. O. årsberättelse 1898-1899, hvilken nu utkommit är den tionde i ordningen af F. V. O. årsredogörelser. I november 1889 utfärdades nämligen det första uppöppet till allmänheten, under det att efter åtskilliga förberedande arbeten föreningens centralbyrå öppnades den 2 jan. 1890. Det var en frikostig donation af bankiren C. G. Cervin, som möjlig-

gjorde arbetets upptagande vid denna tid. Årsberättelsen börjar med att tillkännagifva att denne föreningens främste gynnare och hedersledamot under året afidit samt att hans gamla välvilja för föreningen funnit uttryck äfven i hans testamente, däri han förordnad att 50,000 kr. skola tillfalla F. V. O. att förenas med den redan befintliga »C. G. Cervins och Jenny Cervins donationsfond» för att möjliggöra anskaffandet af en bättre lokal för centralbyrån.

Det arbete, som under de gångna åren af centralbyrån utförts, har ej varit ringa. Därom vittnar i främsta rummet den därstädes befintliga registraturen, utgörande nära 10,400 handlingar angående lika många familjer och tillsammans upptagande c:a 50,000 individer. Ur de många värtaliga siffror, som redogörelsen för öfrigt innehåller, må här några anföras. De under arbetsåret utlämnade understöden ha uppgått till 44,543 kr. hvaruti ingå kostnader för slöjdafdelningen, barnhärberget samt utlämnade lån till hjälpsökande. Dessa lån ha utgjort ett belopp af 6,078 kr., fördelade på 116 låntagare. Indirekt understöd har äfven lämnats genom utlåning af arbetsverktyg såsom symaskiner, stickmaskiner, en mangel m. m. Genom centralbyråns kommissionsafdelning har arbete anskaffats åt 156 personer, män, kvinnor och barn. Tillfälle till arbete har genom centralbyråns erbjudits i 228 olika fall. 46 barn hafva genom dess försorg utackorderats i hem på landet, och 173 personer ha beredts tillfälle att för hälsans värdande vistas å landet eller brunnsorter. För att understödja sträfvet för bostadsbristens minskande har F. V. O. lämnat Aktiebolaget Billiga bostäder ett till större delen räntefritt lån å 15,000 kr. Försöket att efter utländskt mönster här införa s. k. »vandrande sparkassar» har kröntes med framgång, hvilket uppmuntrar till fortsatt utveckling af denna idé, för hvilken utförligt redogjorts i Dagny.

Angående F. V. O. ekonomiska ställning hänvisas till den i årsberättelsen publicerade kassarapporten.

F. V. O. styrelse utgöres f. n. af följande personer:

Öfverståthållaren baron G. Tamm *ordf.*, direktör A. G. Lagergren *vice ordf.* Ledamöter: fru A. Montelius, *centralbyråns föreståndarinna*, grefvinnan E. Cronstedt, fru A. Wallenberg, handl. A. Nachmanson, vice häradsh. grefve Bengt Oxenstierna, *sekreterare*, (efter v. häradsh. H. Rettig) direktör C. Tamm, *kassaförcaltare*. Suppleanter: fru C. Zethræus, direktör E. Beckman, baron C. H. Lagerfelt, kapten G. A. Oldberg och grossh. V. Ramstedt.

*

Föreningen Handarbetets Vänners tjugufemårsjubileumsutställning i Akademien för de fria konsterna öppnades fredagen den 24 november kl. $\frac{1}{2}$ 12.

Närvarande voro H. K. H. Kronprinsen, D. D. K. K. H. H. Hertigen och Hertiginnan af Vestergötland samt en samling särskildt inbjudna, uppgående till inemot fem hundra personer. Högtidligheten inleddes med ett tal af föreningens ordförande fru Anna Wallenberg, född von Sydow, som lämnade en kortfattad redogörelse för Handarbetets Vänners verksamhet under de gångna 25 åren. Fru Wallenberg frambar därefter föreningens tack till alla dem som på ett eller annat sätt främjat dess arbete och

hänvände sig slutligen till H. K. H. Kronprinsen med en ödmjuk anhållan att H. K. Höghet täcktes i nåder förklara utställningen öppnad.

H. K. H. Kronprinsen behagade därvid yttra: »H. K. H. Kronprinsessan, som lifligt och varmt intresserar sig för föreningens gagnande och verkligt fosterländska syftemål, har bedt mig frambära hennes hjärtliga lyckönskan, beklagande att själf genom sin sorg vara hindrad att öppna föreningens utställning. Å hennes vägnar och i hennes namn förklarar jag härmed denna utställning öppnad.»

Utställningen var ordnad i trenne stora salar och ett mindre rum i så kronologisk ordning, som förhållandena medgifvit. Efter öppnandet togs densamma med stort intresse i betraktande af de inbjudna till största delen bestående af personer, som beredvilligt utlånat föremål och utan hvilkas tillmötesgående offervillighet en utställning af denna art icke kunnat komma till stånd.

Dagen därefter voro föreningens arbeterskor af styrelsen inbjudna att bese utställningen. Fru Wallenberg framförde äfven då styrelsens tack till arbetspersonalen för dess stora andel i föreningens framgångar.

Utställningen har dagligen varit öppen kl. 10—3, från den 24 nov., till den 12 dec.; den har besökts af cirka 6,000 personer.

Fritt tillträde har beredts, förutom föreningens medlemmar och arbeterskor, följande skolor: Kongl. akademien för de fria konsterna, Tekniska skolan, Handarbetets Vänners skolor för konstväfnad och konstsoömnad samt Hemmet för arbeterskor.

Dessutom har utställningen besökts af elever från Kongl. Lärarinne-seminarium, Statens normalskola för flickor, Sanderska pensionatet från Ström, Brummerska skolan, Tysta skolan, Stockholms nya samskola, Södermalms elementarläroverk, Kungsholms elementarskola.

Föreningen har att glädja sig åt att utställningen har väckt stort intresse och vunnit ett icke vanligt erkännande.

Från skilda håll.

Statsborgerlig stemmeret for kvinder i Norge var ämnet för det föredrag, som fröken Gina Krog höll på kvinnokongressen i London förliden sommar. Detta tal återges nu i sin helhet i den af fröken Krog redigerade tidskriften Nylände. Däri heter det bland annat: De norska kvinnorna äga för närvarande blott rösträtt beträffande vissa med utskänkningsrättigheten inom kommunen sammanhörande förhållanden. De äga icke en gång kommunal rösträtt. De hafva emellertid ett svagt hopp att inom en ej alltför aflägsen framtid erhålla en sådan, då icke mindre än *sju* olika förslag om denna reform inlämnats till stortinget. Från stortinget ha förslagen öfversändts till regeringen. För att få en

dylik reform genomförd fordras nämligen endast enkel majoritet, under det att för erhållandet af politisk rösträtt behöfves två tredjedels majoritet, emedan det medför en ändring af grundlagen.

1885 stiftades i Norge en kvinlig rösträttsförening. Dess program var: kommunal- och statsmedborgerlig rösträtt för kvinnor på samma villkor som för män. I maj 1890 kom ett förslag om kvinnans rösträtt före i stortinget. Det gaf anledning till en mycket lifvig debatt. »Det är den stora syndafloden, som är i antågande», yttrade en af stortingsmedlemmarna, en af landets biskopar. Det visade sig emellertid, att kvinnornas sak hade talangfulla förkämpar. Då det kom till omröstning röstade 44 medlemmar af 114 för reformen. Nästa gång förslaget var framme inför stortinget, i juni 1893, röstade 58 medlemmar för detsamma, och tredje gången i maj 1895 utföllö 54 röster till förslaget förmån. De politiska förhållandena i Norge under de senare åren ha emellertid varit ogynnsamma för kvinnornas sak, t. o. m. det liberala partiet har för de unionella striderna glömt kvinnornas intressen. 1897, då allmän politisk rösträtt för män genomfördes, röstade blott 33 stortingsmän för rösträttens utsträckande till kvinnorna. Förslaget kan nu icke behandlas förr än i nästa stortingsperiod 1900 - 1903.

*

Sophie Torma, en inom vetenskapliga kretsar mycket känd kvinlig arkeolog har nyligen aflidit i Pest i Ungern. Angående denna märkliga kvinna, som vid sin död innehade värdigheten af hedersdoktor och var hedersledamot i flera utländska vetenskapliga samfund, skriva de tyska tidningarna bland annat. Sophie Tormas namn är känt långt utom Ungerns, hennes fäderneslands, gränser. Nyligen har i Leipzig på tyska utgifvits ett af henne författadt verk öfver 100 i hennes ägo befintliga symboliska minnesmärken. Den 2 augusti detta år offentliggjorde Budapests Amtsblatt ett egenhändigt bref från kejsaren, hvori fröken Sophie Torma erkännes rätten att promoveras som hedersdoktor vid Klausenburger-universitet samt att erhålla det för denna värdighet erforderliga diplom.

Fröken Torma, tillägger tidningarna, är för öfrigt ej den första kvinna i Ungern, som tilldelats hedersdoktorsvärdigheten. För två år sedan utnämndes Rumäniens drottning, Carmen Sylva, till hedersdoktor vid Budapests filosofiska fakultet.

*

Kvinlig läkare vid sedlighetspolisen. Från Berlin skrives: Vid härvarande sedlighetspolis kommer inom kort en kvinlig besiktningsläkare att anställas. Den föreslagna läkaren, hvars utnämmande är beroende af kultusministerns pröfning af hennes kompetenshandlingar, har genomgått sina medicinska studier i Zurich. Den här berörda åtgärden är till dels föranlåten af vissa upprörande öfvergrepp från sedlighetspolisens sida, som väckt stort uppseende i Berlin.

Böcker för barn och ungdom julen 1899.

Från Fredrika-Bremer-Förbundets Bokkomité.

Hertiginnan af Finland. Af *Topelius*. Pris 2: 25.

Många torde i Hertiginnan af Finland finna en gammal bekant sedan flera år tillbaka. Men för dem, som ej ännu lärt att känna denna hertiginna, vilja vi härmed presentera henne, dock ej såsom en verklig hertiginna utan helt enkelt som en finsk flicka vid namn Eva Merthen af borgerlig härkomst, född i Åbo under början af 1700-talet.

Evas sköterska, som var af häxsläkt, förespådde henne en lysande framtid. Denna spådom uppväckte storhetstankar redan hos den lilla flickan. Och då hon vid nitton års ålder blef bekant med den skotske ädlingen lord Keith, hvilken efter kapitulationen vid Helsingfors till en tid var Finlands egentlige herre, trodde hon, att hennes djärfva drömmar om storhet och makt skulle blifva förverkligade, ty Keith visade henne strax en varm beundran. Denna öfvergick snart till en brinnande kärlek, hvilken af henne besvarades med samma glöd. Men göra den borgerliga flickan till sin hustru, det vågade ej Keith för sin stolta släkt.

Eva samtyckte då till att utan vigsel flytta till Keith och blifva värdinnan i hans hus. Lycklig kände hon sig dock aldrig i denna ställning, utan plågades beständigt af sorg och blygsel öfver sig själf, hur mycket Keith än försökte att tillfredsställa henne genom prakt och öfverflöd och genom att inför andra kalla henne sin gemål.

Det var under denna tid, som Eva Merthen fick öknamnet »Hertiginnan af Finland». Men genom den behagfulla värdighet, hvarmed hon uppträdde, genom det inflytande hon utöfvade till sina landsmäns fördel och genom sin stora barmhärtighet mot fattiga gjorde hon sig så omtyckt, att »Hertiginnan af Finland» ej i längdan förblef ett smädenamn utan i andras tycke en hederstitel.

På gamla dagar ingick visserligen lord Keith morganatiskt äktenskap med Eva Merthen, men ej ens detta förmådde att höja hennes själfaktning.

Att Topelii penna är så fin och ren som möjligt, behöfver man ju ej säga. Men ämnet för denna berättelse är i alla fall sådant, att man ej gärna bör sätta boken i händerna på ungdom under sexton år.

Napoleon. Af *H. C. Bering Lüsberg*. Pris inb. 9: 50.

Visserligen torde den historia, som här afhandlas, i någon mån vara känd af de flesta läsare öfver femton år, men ju närmare man betraktar den historiens hufvudperson, desto mer kommer man underfund med, att denna tål vid att betraktas, snart sagdt, hur mycket som helst, om man vill rätt lära känna både de mörka och de ljusa sidorna af hans storslagna karakter.

Det arbete, som här föreligger, gör ju ej auspråk på att vara en uttömmande historia, men det gifver oss en intressant och åskådlig bild af Napoleon själf samt en enkelt och liffullt framställd sammanfattning af hans underbara lefnadsöden och af de omhvälfningar han åstadkom i så godt som hela världens politiska förhållanden.

När boken är slutad, lägger man bort den med en känsla af verklig saknad. Man har haft riktigt roligt under läsningen af denna i själfva verket dock så sorgliga historia.

Drottning Elisabet och hennes omgivning. Historiska skildringar af *J. C. von Hofsten*. Illustrerad (7 porträtt). Pris 2: 50.

Fröken von Hofsten har äfven denna jul fogat en ny länk till den kedja af historiska skildringar, som hon i flera år arbetat på. Hon har nu lämnat våra grannriken och begifvit sig ut på längre färder för att från andra folk hämta ämnen till nya skildringar. Det är i England hon i år stannat och gifver oss nu därifrån några skisser af engelska konungar och drottningar från 1500-talet. Det är först Henrik VIII:s föga tilltalande person läsaren får göra bekantskap med. Att hans många äktenskapliga olyckor spela en stor roll i berättelsen, faller af sig själf. Ehuru de i flere afseenden äro hemska nog, hvilat dock en romantisk färgton öfver dem, och de passa därför särdeles väl i sådana skildringar för ungdom som dessa, där det historiska stoffet ej får vara för tungt och alltför mycket smaka af historisk läsebok. Förf. går sedan öfver till den unge kung Edvard VI, af hvilken hon ger en särdeles sympatisk framställning, och därefter till den »blodiga» Maria, hvars bild hon lyckats göra mycket lifvande och åskådlig. Man sympatiserar, nästan mot sin vilja, med den af naturen ovanligt vanlottade kvinnan, som förtäres af kärlek till en gemål, »i jämförelse med hvilken ett isberg skulle varit varmt». Skildringen af Maria och hennes korta, men oroliga regering är mycket underhållande. Elisabet, som efter hvad titeln angifver är bokens hufvudperson, har hittills blifvit skildrad i sammanhang med faderns och syskonens regeringar, under hvilka hennes dystra barndoms- och ungdomstid förflyter. Efter Marias död blir hon naturligtvis berättelsens medelpunkt. Man får en ganska

god bild af den kloka drottningen med de många besynnerliga svagheter. Hennes fåfänga, ett arf från den sköna och behagsjuka modern, och hennes svaghet för smicker äro väl framställda. För öfrigt torde i allmänhet teckningen af Elisabets person och regering vara något mattare än den af hennes företrädare, i hvilken ett långt större antal anekdoter och betecknande smådrag förekomma, hvilka gifva färg och lif åt skildringen. I det hela är dock boken verkligt underhållande och vi anbefalla den på det varmaste åt alla dem som vilja gifva sina vänner bland den mognare ungdomen en god julgåfva.

Litteraturhistoriska bilder från Storbrittanien af *Tant Cissy*.

Pris 2: 50.

Under de senaste åren, då intresset för litteratur och litterära studier varit i ständigt stigande hos oss, har man både i skolorna och i hemmen lifligt känt bristen på litteraturhistoriska arbeten, lämpliga att sätta i händerna på ungdomen. Flera försök hafva blifvit gjorda att afhjälpa denna brist och förträffliga urval ur våra större förfatares arbeten hafva bland annat blifvit utgifna till ungdomens tjänst. Biografier öfver utländska författare ha dock knappast hittills funnits på svenska och vi hälsa därför med glädje utgifvandet af föreliggande alldeles förträffliga lilla arbete. Det innehåller biografier öfver några af Englands förnämsta litterära stormän, såsom Chaucer, Milton, Shakespeare, Burns, Scott, Dickens m. fl. Dessa lefnadsskildringar äro gjorda med stor talang. Med riktig uppfattning af hvad som tilltalar de unga har förf., där så varit möjligt, framställt de personligheter hon ger oss en skildring af i deras hvardagslif; man får göra bekantskap med deras hem, deras hustrur och barn, deras tjänare och t. o. m. deras fyrfotade favoriter. Så ger hon bland annat af Walter Scotts barndom och af Dickens' förhållande till sina barn en den finaste och skäraste målning. Förf. har belyst sina hjältars lif och karakterer med en mängd lika karakteristiska som intressanta anekdoter och fina smådrag, hvilka göra bilderna så lefvande och åskådliga, så sannt mänskliga, att man känner sig helt förtrolig med dessa andens stormän. Framställningen af deras litterära verksamhet har ej blifvit ställd i skuggan af de färgrika skildringarna från deras rent mänskliga tillvaro, ty förf. behandlar äfven med reda och klarhet de litterära banor de följt och ger kortfattade, men förträffliga sammandrag af några af deras förnämsta arbeten. Förf. har i ovanligt hög grad lyckats att förena ett verkligt gediget innehåll med en lätt och ledig stil och synnerligen fängslande och intressanta detaljer. Arbetet är enligt vår uppfattning i sitt slag alldeles utmärkt och måste otvifvelaktigt räknas till de förnämsta prydnaderna för vår nyare svenska ungdomslitteratur. Vi hoppas därför, att förf. måtte fortgå på den bana hon så lyckligt slagit in på och nästa år gifva oss en fortsättning af de litterära bilder, som i år utkommit.

Af det ofvan sagda framgår, att vi på det varmaste rekom-

mendera boken som en likaså god och bildande som underhållande läsning för mera mogen ungdom. Den passar särdeles väl till högläsning i hemmen, ty innehållet är utan tvifvel lika tilltalande för äldre som för yngre.

Boken prydes af vackra porträtt af de författare, hvilkas lif och verksamhet där skildras.

Den svenska odlingens stormän. Lefnadsteckningar för skola och hem af *Ellen Fries*, fil. doktor. II. Kristofer Polhem. Olof Dalin. Släkten Tessin. Pris 1 kr.

Denna bok är nr 2 af de skildringar af detta slag, som dr Ellen Fries skänkt vår svenska ungdom. Vi hänvisa endast till hvad vi sade om den samling som utkom för 3 år sedan: »svenska hem och svenska skolor böra med tacksamhet begagna sig af det tillfälle, som nu bjudes att låta ungdomen göra bekantskap med våra stormän på odlingens område». Särskildt skulle vi vilja fästa uppmärksamheten på lefnadsteckningen öfver den märklige Polhem, han, som icke blot lät sitt mekaniska snille syssla med uppfinningar för grufdriftens befrämjande, utan också skref uppsatser om hygien och barnuppfostran, däri han framlade åsikter och synpunkter, som man skulle kunna tro härstamma från vår tid. Bland annat uttalar han de märklige orden: »en ung flicka behöfver rätt en så sorgfälligt uppfostran som en gosse».

Boken lämpar sig utmärkt för mogen ungdom och är att rekommendera som ferieläsning.

Om Erikskrönikan. *Ett historiskt epos från folkungatiden.* Populärt vetenskapliga föreläsningar vid Göteborgs högskola af *Gustaf Cederschiöld*. Pris 1: 75.

Med folkungaättens öden hafva förvisso både äldre och yngre af den bildade allmänheten alltifrån barndomen varit förtrogna. Hvem har ej hört talas om oenigheten mellan Waldemar och Magnus Ladulås och om de blodiga striderna mellan konung Birger och hans bröder? Med hvilken rörelse har man ej en gång lyssnat till de spännande berättelserna om Håtunaleken, om Nyköpings gästabad, om Torgils Knutsons och den unge prins Magnus Birgersons öde! Få tilldragelser i vår historia äro väl framställda med sådan klarhet och liffullhet som dessa samt med en sådan åskådlighet och rikedom på detaljer. Alla dessa skildringar, som vi hört i skolan eller läst om i Fryxells berättelser och andra historiska arbeten, äro hämtade just ur den gamla Erikskrönikan, som vi alla hört talas om, men som så få känna och hvilken prof. Cederschiöld nu utgifvit i nysvensk dräkt.

Krönikans berättelser äro ej af utgifvaren återgifna utan af brott, ej heller i sin ursprungliga form, utom på ett och annat ställe, där den gamla diktens rimmade verser äro öfversatta till nysvensk vers. Största delen af berättelserna äro omskrifna på prosa och utgifvaren inskjuter öfverallt anmärkningar rörande förf:s tro-

värdighet, jämförelser med andra skrifter från samma period samt förklaringar öfver detaljer, som kunna förefalla dunkla. Det intryck man erhåller af berättelsens innehåll försvagas otvivelaktigt genom inflickandet af alla dessa kommentarier, ehuru arbetet utan all fråga genom dem vinner i vetenskapligt värde.

Vi äro öfvertygade om, att det skall bereda den mognare ungdomen ett verkligt nöje att göra bekantskap med den källa, ur hvilken historieskrifvarna hämtat de dramatiska och gripande scener ur Folkungarnas historia, som fångslat generation efter generation, synnerligast som krönikan innehåller många mindre bekanta detaljer ur lifvet för 600 år sedan.

Resa i Afrika genom Angola, Ovampö och Damaraland af P. Möller. Pris 4: 75.

Den resa, som herr P. Möller 1895 företog genom ofvannämnda länder och som han skildrar i föreliggande arbete, omfattar några af västra Afrikas minst kända och till följd däraf äfven minst civiliserade trakter. Allt är ursprungligt: natur, folk, djurlif. Det senare skildras af förf. med tydlig förkärlek, och han lyckas också att väcka läsarens synnerliga uppmärksamhet och intresse för desamma. De vilda djuren, som ännu ej blifvit jagade från dessa trakter genom inflyttningen af hvita och den därmed följande uppodlingen af landet, ströfva omkring öfverallt i stora skaror. Synnerligen talrika äro antiloperna, af hvilka en stor mängd olika arter förekomma. De vackra djurens lefnadssätt och vanor äro lifligt skildrade, och de många afbildningarna af de egendomligaste arterna gifva lif och realitet åt skildringen. Förf. är naturligtvis ifrig jägare, och många och spännande äro de jakthistorier han berättar. Natur och folk äro likaledes lifligt och åskådligt skildrade. Att framställningen dessutom är korrekt, känner man sig fullt öfvertygad om. Stilen är i ovanligt hög grad lättflytande, enkel och behaglig. En mängd onödiga detaljer om utrustningen, längden af hvarje dagsresa och dylikt, som ej sällan förlänar sådan tyngd åt reseberättelser, har förf. med säker takt och smak undvikit eller förstått att göra — där de förekomma — tilltalande för läsaren.

För mogen ungdom passar arbetet särdeles väl, ty det är mycket instruktivt och därjämte så underhållande, att det väl bör kunna uppväga de s. k. äfventyrsböckerna.

Illustrationerna äro talrika och särdeles vackra.

På förbjudna vägar af A. Henry Savage Landor. Resor och äfventyr i Tibet. Öfversättning från engelskan. Med 116 illustrationer och en karta. Pris inbunden 9 kr.

Då den unge mr Landor tillkännagaf, att han lyckats intränga i Tibet till den heliga staden Lassa, där ännu ingen europé före honom varit, men upptäckts, torterats och sändts tillbaka öfver gränsen, satte man i England ingen lit till hans utsago. Geographical Society förklarade rent ut, att han aldrig varit där. År 1898 utkom

emellertid i England »På förbjudna vägar», i hvilken han med stor noggrannhet och detaljrikedom skildrar sin resa genom det för europeer så godt som tillslutna Tibet. Boken är mycket intressant, men uppfylld af rysliga skildringar uti ord och bild af den gräsliga tortyr han säger sig ha undergått. Frånsead detta och oakadt man ej vet, om förf. är fullkomligt sanningsenlig, kan ju boken läsas med intresse af ungdom på 16—17 år.

Bakom spegeln och hvad Alice fann där. Af *Lewis Carroll*.

Med teckningar af *John Tenniel*. Öfversättning från engelskan af *Louise Arosenius*. Pris 2: 25.

Denna lilla bok, som ingår såsom n:o 55 uti serien P. A. Norstedts ungdomsböcker, är af författaren till »*Alices Adventures in Wonderland*», hvilken förra året utkom i svensk öfversättning. Den lilla Alice, som i denna förra bok föll i sömn och i drömmen upplefde allehanda märkvärdiga äfventyr med konungar, drottningar och de öfriga korten uti en kortlek, har i denna nu utkomna ungefär samma slags fantastiska samtal med pjeserna i ett schackspel. Boken, i sitt hemland England mycket spridd och utgifven i stora upplagor, är roande för barn med liflig fantasi, och ehuru mycket af det speciellt engelska i boken torde vara onjútbart eller åtminstone svårbegripligt, kan den nog läsas med intresse af utvecklade barn från 10 års ålder. Öfversättningen är mycket god, ehuru man först blir något häpen öfver en svensk vers af följande lydelse:

Det brynigt var, och slidig måv
På vägar muntert gyrade —
Slank var hvarenda borogäv,
Och villa grunen gyrade —.

Men man får hoppas, att barnen sentera den och anse den som ett slags gåta, hvars uttydning också verkligen medföljer.

Berättelser af Susan Coolidge. Öfversättning från engelskan af *E. Silfverstolpe*. Pris inb. 2 kr.

Susan Coolidge är väl känd som författarinna till flere omtyckta barnböcker, såsom »*Katy i hemmet*», »*Katy i skolan*» m. fl. Dessa nya berättelser — 9 till antalet — äro ganska underhållande. Särskildt vilja vi såsom roande framhålla »*Tanten på Sko*», den snälla gamla fröken Lavinia, hvilken hade till uppfostringsprincip, att barn aldrig böra straffas med aga eller strängt behandlas, utan att man bör vädja till deras omdöme och med öfvertygande skäl leda dem. Då nu miss Lavinia helt plötsligt fick sig anfördrod värdens om fem unga vildbasare, tillämpade hon naturligtvis sitt system på dem, och roande ur pedagogisk synpunkt äro verkligen samtalen mellan den gamla damen och de ostyriga, munviga ungarna, hvilka icke alls se saker ur samma synpunkt som hon och därför ej heller känna sig förpliktade att lyda. Allt i det fredliga hemmet vändes, på amerikanska barns sed, upp och ned, och när så miss Lavinia en dag återvänder från ett besök i Boston, finner hon hela

huset i uppror, salongstrymän sönderslagen, ekskänken sönderkarfvad och trädgården halft uppbränd. Utom sig öfver en sådan syn, griper hon, glömsk af sina pedagogiska åsikter, fast i brottslingarna, skakar en och ger den andre den örfil, som läsaren en lång stund själf önskat få utdela. Resultatet blir oväntadt godt, frid och ordning återvända, men berättelsen slutar med att miss Lavinia ändå påstår sig ha rätt i sak, ty, säger hon: »sådant skall inskärpas relan då barnen äro sex veckor gamla, och dessas uppfostran var redan förut förstörd», en åsikt, från hvilken det ju står en hvar fritt att hysa afvikande mening.

Den lilla berättelsen »Julstrumporna» är också täck och handlar om en liten gosse, som fick en stor bit pannaocker till julgåfva och, ovan som han var vid sötsaker, ansåg denna som en så stor skatt, att han ej nådes äta den strax. Men han gaf dock till slut bort den med godt hjärta.

Berättelsen torde under julloftet glädja 10—12-åringar.

Tip Cat eller En vän i viken. Af förf. till Laddie m. fl. Öfvers. från engelskan. Pris inb. 3 kr.

Tip Cat är en förtjusande bok, fin och vacker, underhållande och rolig — köp den åt ungdom på 14, 15 år. Mera behöfde vi icke säga om boken, ty vi tro ej, att någon, som följer rådet, skall känna sig besviken; men då en köpare, äfven då det gäller böcker, ej alltid nöjer sig med ett allmänt omdöme, vilja vi i korthet redogöra för bokens innehåll.

Letty och Sybil äro två små systrar, så små att de ej ännu kunna läsa; deras stora bror Dick är »riktigt fullvuxen» och studerar i Oxford. Far och mor ha dött i Indien, och syskonen bo hos sin farfar, som de mycket älska. Denne farfar har emellertid underlåtit att underteckna ett testamente till förmån för de tre syskonen, hvarför hela förmögenheten öfvergår till farbror Tom. Barnens far har nämligen förslösat sin del af fädernearfvet i Indien. Farbror Tom är en ganska beskedlig man, men hans hustru är en sådan där genomelak person, som engelska ungdomsböcker bruka bjuda på. Den unge Dick skall nu försörja sig själf och sina små systrar. Han flyttar med dem till en landsortsstad, där han blir notarie hos en gammal jurist. Det är en verklig glädje att nu stifta bekantskap med de muntra små flickorna! De finna sig utmärkt hos specerihandlaren, där Dick inackorderat dem. De finna ett stort nöje i att hålla risgryn i burkar och att resa omkring med herr Tysoe och expediera socker och kaffe åt hans kunder. De ha mycket roligare än i London. Men stackars Dick får arbeta duktigt och strida tappert mot fattigdom och försakelse. De små systrarna göra emellertid bekantskap med »Tip Cat», en gammal underlig herre, som snart kommer underfund med, att de små äro barn till den kvinna, som varit hans ungdoms älskade. Han tar dem med på ett besök till sin landtgård, och där befinna de sig som i ett sagoland. Dick måste emellertid göra nya ansträng-

ningar. Till sist bli både han och systrarna sjuka — men då kommer Tip Cat och tar syskonen hem till sig, där de bli vårdade på bästa sätt. Tip Cat, som är rik, vill nu, att Dick skall fortsätta sina studier i Oxford på hans bekostnad, men Dick är stolt och säger nej — han vill arbeta för sina små systrar. Men Tip Cat är en klok gammal man, han vinner den unga Kathie till bundsförvändt och hon föreslår Dick att resa till Oxford. Boken har nämligen också sin lilla kärlekshistoria: den blida Kathie har länge varit föremål för den stolte Dicks varma kärlek.

Händelserna äro, som man ser, mycket enkla, men de äro framställda på ett så hjärtevinnande och humoristiskt sätt, att man med stor saknad skiljes från de tre syskonen. Lyckligtvis kan man läsa boken omigen.

Den unge träsnidaren. En bild från forna dagar af *Austin Clare*. Pris 3: 25.

Denna »tidsbild» är byggd på ett historiskt underlag, om än åtskilligt däri bär diktens prägel. Den unge träsnidaren, hvilken framträder för oss i en mycket idealisk skepnad, bär namnet Grinling Gibbons och är alltså samme man, som utfört de konstrika träsniderierna på korstolarna i Stt Pauls katedral i London. Han är alltigenom en ädel yngling, full af entusiasm för sin konst, i hvilken han, under förföljelser, fattigdom och umbäranden af alla slag, söker att allt mer utbilda sig. Trots sin framstående förmåga förblir han dock länge obemärkt, och hans nära nog enda afnämare är en gammal girig jude, som, för att så mycket som möjligt pressa ner priset på hans konstalster, låtsar sig vara allt annat än angelägen om dem. Gibbons' lif är uppfyllt af barmhärtiga och ädelmodiga gärningar, och särskildt tilltalande beskrivet är det ömsidiga förhållandet mellan honom och den stackars lille fiolspelande savojarden Silvio.

Då handlingen, som försiggår i London, har till bakgrund en mycket dyster period i den stora stadens historia, nämligen pest-åren 1664—66 och den därpå följande förfärliga branden, får man ej vänta, att de bilder, som framställas, skola vara af det ljusa och glada slaget; tvärtom är det ofta tämligen härresande äfventyr och situationer vi få vara med om. Man skulle kunna anmärka att, särskildt mot slutet, händelserna ibland bära ett något gammaldags och kanske mindre sannolikt tycke, men andan i boken är alltigenom den bästa. Det onda framställes som ondt och det goda såsom godt, och man gläder sig af hjärtat, när, trots alla vedervärdigheter, den unge Gibbons får sina ädla gärningars lön och blir dragen fram i ljuset af Sir Christopher Wren, Stt Paul-katedralens i London skapare. Wren presenterar honom äfven vid Karl II:s hof, där Gibbons efter nya motigheter äntligen kommer i åtnjutande af fullt erkännande och utnämnes till konungens hofsnidare.

Förenad med sin hjärtans kär, hvares lif han med fara för sitt eget räddat under den stora branden, framlever han sedermera lugnare dagar och får i ro ägna sig åt sin konst.

Öfversättningen är ledig och osökt, som man är van att finna den, när den är verkställd af H. Flygare. Vi tro, att boken blir en mycket intresserande lektyr för ungdomar, både gossar och flickor, mellan 12—16 år.

Stadsflickor på landet af *Hedda Anderson*. Pris 2: 25.

Den af barn och ungdom, äfvensom af deras mödrar redan sedan långt tillbaka afhållna och värderade författarinnan, säger i sitt företal, att hon anser ändamålet med boken vunnet, ifall genom den hos uppväxande flickor »i någon mån väckes aktning och intresse för ett stilla hemlif och för de husliga sysslor, hvilka därmed höra tillsammans», och när skildringar från hvardagslifvet äro genomandade af en sådan friskhet och arbetets glädje, som här möter läsaren, hoppas och tro vi, att de ej förfela sin verkan på ofördärfvade, ännu för goda intryck mottagliga själar. I sanning lyckliga äro de sex inackorderade flickorna i boken, hvilka råkat så väl ut och fått komma till ett så hemvarmt ställe som Granliden med dess enkla, fromma, af den myckna humbugen i världen så oberörda innevånare!

»Man har inte roligare än man gör sig», lyder ju ett ord-språk, som väl kan tillämpas på hvardagslifvet inom Granlids-familjen. När arbetet utföres med lif och lust och med ett verkligt begär att få lära sig något för att man sedan skall kunna bli nyttig i lifvet, då blir det roligt både att baka och slakta, tvätta och stryka, i synnerhet när läromästarinnan är så förträfflig som fru Alin, hvilken tycks hafva både hufvud och hjärta på rätta stället och alldeles vet, hur hon skall bäst taga sina ungdomar.

Ena dagen får ungdomsskaran följa den kloka husfrun omkring i ladugård och svinhus, en annan dag är trädgården undervisnings-lokal, en tredje tvättstugan o. s. v. Och dessemellan göras små uppriskande utflykter; man firar födelsedagar, eller man enas om att bekosta och anordna en liten bjudning för fattiga barn. Beskrifningen på denna sistnämnda synes oss särskildt mästertligt funnen. Det är som vore man själf med och hörde och såg de små blyga, tafatta barnen, som så småningom tina upp af all glädje och vänlighet, så att de blifva riktigt underhållande i sin naiva meddelksamhet. Af några små äfventyr, som alla sluta lyckligt, kryddas också berättelsen.

Väl dryg plats hafva kanske maträttsbeskrifningarna fått i den ena af flickornas bref till hemmet.

Innehållets beskaffenhet är sådant, att det bäst synes passa för 15—16-åriga flickor, men den lättfattliga berättarestilen gör den nog njutbar äfven för 11—12-åringar.

En liten yrhätta (Miss Bobbie) af *Ethel S. Turner*. Öfversatt af *Mathilda Langlet*. Pris 1: 75.

Såsom vi veta, hälsas *Ethel Turners* böcker med jubel af våra 12—13-åringar, och detta är ej att undra på, då de ju kännetecknas af en mycket liffull stil, späckad med kvicka, lustiga vändningar, och då förf. därjämte sätter barnen in i förhållanden och låter dem vara med om äfventyr, som äga det okändas hela mystiska charm. Men vi kunna ändock ej gifva hennes berättelser vårt odelade erkännande. Vi sakna i dem understundom den ädla finkänslighet och takt i talesätt och åskådning, som man så gärna vill finna hos förf. till böcker för barn och som så väl kunna förenas med en ytterst lekande och fångslande berättarestil. Det är ej alltid, som det mindre goda eller dåliga hos *Ethel Turners* små hjältar och hjältinnor klart och oförbehållsamt stämplas såsom sådant, utan det förefaller, som hade förf. benägenhet att blunda för ett och annat, blott därför att det tager sig lustigt ut.

Dessa omdömen gälla nu särskildt förf:s senast till svenska öfversatta bok: »En liten yrhätta», hvilken handlar om en tämligen brådmogen elfva-årig flicka, som blir inackorderad i ett prästhus i Sydney och får till kamrater fem ostyriga, moderlösa pojkar. I början bemötes hon af dem med både misstroende och ringaktning, men inom kort förskaffar hon sig en oberoende och framskjuten ställning ibland gossarna genom att ej stå dem efter i upptåg af alla slag. Ett af dessa slutar så, att hon ej tors stanna kvar, utan rymmer hals öfver hufvud. Efter att i tre, fyra dagar ha försökt sig på att förtjäna sitt bröd såsom barnflicka, kommer hon åter till prästgården, där pojkarna nu mottaga henne med jubel. Så småningom förvärfvar hon sig äfven en väninna i en liten rik, bortklemad flicka, som bjuder henne såsom sällskap med sig till en kurort i bergen. Därifrån skildras nu lekar och äfventyr, som ibland äro af mindre tilltalande art, såsom när »yrhättan» leker att hon har lungsot, håller rödt bläck på näsduken, hvilket skall föreställa upphostad blod, och till sist hittar på »att kläda sig till lik», hvarmed hon skrämmar jungfrun, Birgit, så att denna »får ett anfall af sina bästa spasmer».

Önskvärdt hade varit att förf. eller öfvers. utmönstrat några sådana mindre lämpliga uttryckssätt och skildringar. Öfversättningen är god.

Kamrater emellan. Berättelse för unga flickor. Bemyndigad öfversättning från danskan af *Elisab. Kuylenstierna*. Pris 2 kr.

Mycket beröm har ofvannämnda arbete skördat af den danska pressen, och vi äro ej ovilliga att till en viss grad instämma i dessa loford. Händelserna äro särdeles friskt och ledigt berättade, och de unga flickor, med hvilka vi göra bekantskap, äro i allmänhet mycket roligt och bra tecknade.

Vi skulle dock vilja reservera oss något i fråga om den danska pressens beröm öfver bokens frihet från all pedagogisk tendens.

Vi tro ej, att det skulle skadat en berättelse för unga flickor, om den varit åtminstone så pass pedagogisk, att den ej hade framställt som någonting helt naturligt, att seminarieelever — fullvuxna flickor — gifva sin föreståndarinna och andra sina lärarinnor öknamn såsom »hönan», »benrangelsmänniskan» m. fl. Det är nämligen i ett läroverk för utbildandet af lärarinnor, som förf. låter detta oanmärkt passera. Andan i hela detta läroverk tycks i alla afseenden vara mera fri, för att ej säga ytlig, än önskligt vore. Har förf. härmed velat ge en teckning af en viss sorts skollif, må det stå för hennes räkning.

Boken är dock på det hela ganska rolig och flera episoder utmärkt bra och naturtroget skildrade, såsom examensfebern före afslutningen m. fl.

För unga flickor torde »Kamrater emellan» bli en omtyckt nöjesläsning.

Öfversättningen är särdeles väl gjord.

Lykttändaren. Af miss *Cummins*. Öfversättning af *Signild Wejdling*. Pris 4: 75.

Helt visst skall mången mammas anlete lysas upp af belåtenhet, då hon får återse den gamle Lykttändaren, som var henne så kär i hennes ungdomsdagar; och säkert tilltar hennes glädje, då hon finner, hur på allt sätt förfinad hennes vän blifvit, sedan hon såg honom sist. Hans svenska, som då var ganska knagglig, är nu ren och vacker. Det märks inte alls, att han är från ett främmande land. Och hans tal äro understundom litet mindre långdragna, hvilket betydligt ökar behaget i hans framställningssätt.

Vi hafva skäl att vara verkligt tacksamma, att denna goda gamla bok kommit till heders igen. Dess innehåll är så rent och fromt och tillika så liffullt och underhållande, att det ej kan undgå att tilltala både gammal och ung.

Man kan ej gärna önska en ung flicka, öfver 13 år gammal, ett nyttigare och behagligare sällskap på lediga stunder än den gamle Lykttändaren. Mätte han få blifva en välkommen julgäst i många hem!

Fem små fågelungar. Berättelse för smått folk. Af *Agnes Giberne*. Pris inb. 1 kr.

Det är fem små fader- och moderlösa barn, som här kallas fem små fågelungar. Från Indien, där deras föräldrar bott, blifva de vid dessas död förda till Europa till sin mormor. Och det är deras stilla lif på landet hos mormor, som här beskrifves. Hela berättelsen är mycket enkel och from. Mest torde den tilltala 7- å 9-åriga småttingar.

Sven Bidevind. Skolhistorier af *Bernt Lie*. Öfversatta af *J. C. v. Hofsten*. Pris 2: 75.

Denna bok innehåller ej blott, som man af titeln kunde tro, skolhistorier, utan ock berättelser från Nordlanden, från lapparnas

och fiskarnas lif. Dessa senare berättelser stå utan jämförelse högt som ungdomsläsning. Ett par af dem äro rena mästerstycken både hvad innehållet och framställningen angår. Vi tänka på »Skårungen», pojken, som för första gången fick följa med på Lofotfisket, och på »Laras och Hanas», de två lappbröderna, som gingo skilda vägar i lifvet, men aldrig kunde undvara hvarandra. — Hvad skökhistorierna angår, så äro de friska och deras hjältar verkliga pojkar — men mycket råa äro dessa pojkar. Det förefaller fast otroligt att en pojke i latinskolans 6:te klass blir så utskrattad och hånad af en lärare, klasskamrater och småpojkar, blott därför att han är från landet, har drumlige fasoner och grofva kläder. Vi tro, att det vore till förmån för boken om berättelsen »Herr Finsdal» vore helt och hållet utesluten. Karaktersdragen hos de olika gossarna äro utmärkt tecknade; så den stackars Sven Bidevinds samvetsförebräelser och fruktan för straff samt den rättsinnige Anton Bechs öppna mod och dolda hjärtevärm och finkänslighet. Detta är i hög grad tilltalande. Naturligtvis förekomma också fuskhistorier, och enligt pojkars vanliga sätt att döma vill en verkligt hederlig pojke ej fuska för att rädda sig själf — men hur blank han än håller skölden för egen del, så när det gäller att frälsa en kamrat, då både fuskar och ljuger den blanka sköldens ägare utan betänkande. Vi hade önskat, att den för öfrigt så präktige rektorn sagt några vägledande ord i den riktningen. Bland lärarna finnas många original både gamla och unga, som nog äro tecknade efter naturen — fastän vi nästan trodde, att de i »middelskolens» dagar endast voro gamla kulturhistoriska bilder. Emellertid skiljas vi från både lärare och lärjungar med den bestämda känslan, att den manlige, karaktersfaste rektorn och den modige, i grunden finkänslige Anton Bech äro skolans starkaste makter. — Öfversättningen är god. Boken rekommenderas för ungdom från 14 år.

Mina systrar och jag. Berättelse af *Tine van Berken*. Öfvers. från holländskan af *Julia Kjellman-Göranson*. Pris 2: 50.

Det föreställes vara en skolflicka, som här berättar sin så kallade »lefnadshistoria», hvilken dock endast innefattar tiden från hennes fjortonde år tills hon gått ut ur skolan och fått anställning som lärarinna.

Men hur naturlig den skolflickton än är, som här är anslagen, märker man dock tydligt, att ej ett barn utan endast en erfaren författarinna kunnat åstadkomma ett så godt arbete som detta.

Man följer med verkligt intresse den unga flickans utveckling till en förständig och bra människa från att vara en tanklös, fåfång och tvärsäker ungdom i slynåren. Och man känner så väl igen de frestelser, som hota att skada hennes i grunden goda karakter.

Hennes systrar äro också mycket bra tecknade; men de äro endast bipersoner bredvid det lilla pigga *jag*, som framträder med så bestämda anspråk på att vara hufvudperson.

Vi äro öfvertygade, att boken blir en icke blott roande utan äfven ganska nyttig läsning för 14—16-åriga unga flickor.

Öfversättningen är mycket väl utförd.

Mina syskon. Berättelse för unga flickor af *Katharine Tynan*. Öfversättning från engelskan af *E. Silfverstolpe*. Pris 2: 50.

Denna bok följer i ordning efter Susan Coolidges *Berättelser* i Nytt Bibliotek för barn och ungdom, men är icke lika god. Boken är skrifven för ungdom, men ehuru fullkomligt oskadlig, innehåller den icke mycket intressant för den svenska ungdomen, hvilken, om den läser sådana intetsägande böcker, åtminstone borde njuta deras svaga arom på grundspråket. I boken förekomma flere älskande par, alla hyggliga och snälla, men förgäfves söker man efter något spår af individualitet, hvarigenom det ena skulle skilja sig från det andra. Tämmligen stora osannolikheter förekomma ock i händelsernas gång.

Solstråleberättelser af förf. till »Hur man fångar en solstråle». Ny följd 1—2. Öfversättning från engelskan af *Jenny Engelke*. Pris 1: 25.

Dessa berättelser, af hvilka n:o 1 bär titeln »Rosor och törnen» och n:o 2 »En dröm» äro mycket spridda i sitt hemland, England. Den nya följd af dessa berättelser, som nu utkommit, torde för sitt rena, allvarliga innehåll kunna rekommenderas åt de unga, som icke uteslutande tilltalas af s. k. roliga böcker. Öfversättningen är god och priset billigt.

Passar för barn från 14 år.

Bland granar och palmer. Berättelser af *Ernst Evers*. Öfversättning från tyskan. Pris kart. 1: 50.

Denna från tyskan öfversatta bok innehåller fyra kortare berättelser, där en allvarligt religiös lifsåskådning gör sig gällande. Den första af dem är måhända den mest anslående; i allmänhet hvilat det något enformigt och långtrådigt öfver dem, men anden däri är god och ren och öfversättningen ganska värdad.

Passar för 15—16-åringar.

Helsingesägner berättade af *Vilhelm Engelke*. Pris 1: 25. Åtskilliga af ofvannämnda sägner hafva förut varit införda på bygdemål i »Svenska landsmålsföreningens tidskrift». Men väl förtjäna de att äfven få uppträda i den högsvenska dräkt, som författaren här bestått dem. De äro nämligen både roliga och utmärkt väl berättade, dessa sägner; och en god karakteristik utgöra de af den norrländska allmogens på en gång tröga och fantasirika skaplynne.

För barn är boken ej skrifven. Men vi äro öfvertygade, att de flesta unga öfver 15 år med mycket nöje skola läsa dessa både intressanta och instruktiva sägner från Helsingland.

Barnbiblioteket Saga.

- I. Svenska folksagor af *Fridtjuv Berg*. Första samlingen. Med 108 teckningar af Elsa Beskow, Jenny Nyström, V. Andrén, Karl Aspelin och Edv. Tornström.
- II. Robinson Kruse. Berättad för Sveriges ungdom af *Henrik Wrangér*. Med teckningar af Gerda Tirén.
- III. Sagor ur Tusen och en Natt, berättade för Sveriges barn af *Anna Wahlenberg*. Första samlingen. Med originalteckningar af Louis Moe.

Såväl idé som utförande äro i detta företag goda. De gamla välkända svenska folksagorna äro väl berättade, på ett klart och enkelt sätt, och illustrationerna till dem äro i allmänhet goda, de af Elsa Beskow alldeles förträffliga. Jenny Nyström är här mera till sin fördel än hon på länge visat sig. — Robinson Kruse är också ledigt och tilltalande berättad, och detsamma kan sägas om sagorna ur Tusen och en Natt, ehuru man i fråga om dem kunde ha önskat något mer af poesi i framställningen. Afven i Louis Moes teckningar, hur förtjänstfulla de än äro, saknar man den fantasiens skimmerprakt, som tillhör den österländska sagovärlden.

I fråga om de svenska folksagorna skulle vi vilja framställa den anmärkningen, att det kunde ha varit skäl att göra några förkortningar och variationer vid de parallelställena, som i dessa folksagor alltjämt förekomma. Hvar och en, som berättat för barn, vet att de bli något otåliga, ifall man låter en person tre gånger tätt efter hvarannat hålla precis samma långa tal till olika personer, — såsom t. ex. i »Prins Hatt under jorden» med dess många parallellt löpande episoder.

Barnbiblioteket Saga utkommer med 22 häften om året till ett pris af endast 10 öre häftet eller 2 kr. för årgång; hvar och en af de tre här föreliggande vackert inbundna delarna kostar 1: 25. Hela företaget är värdt all uppmuntran såsom ägnadt att bland Sveriges barn sprida verkligt god och underhållande litteratur till särdeles billigt pris.

Till Nordpolen och jordens centrum af *Frank R. Stockton*. Öfvers. från engelskan af *H. Flygare*. Pris 2 kr.

Denna bok af den amerikanske författaren Frank Stockton är en spännande och fantasifylld berättelse à la Jules Verne om märkvärldiga upptäckter på geografiens och elektricitetens områden samt en framställning af ingenjörssnillet triumfer. Vägen till Nordpolen går ej öfver utan under isen, och sedan man blickat in till jordens medelpunkt flere mil medelst den artesiska ljusstrålen, som äger förmågan att genomtränga fasta kroppar utan att förorsaka något hål, sänkes man ned medelst en elektrisk hiss för att hamna på en ofantlig diamant, hvaraf jordmedelpunkten tycks bestå. Ehuru experimenten ju äro ytterst bisarra och fantastiska, följer man med intresse den målände framställningen. Boken har äfven en humoristisk typ,

mrs Sarah Block, som följer sin man till Nordpolen, oaktadt, som hon säger, »hon inte kan tänka sig något ömkligare än en änka med polargikt».

Boken blir säkert en kärkommen julklapp för ungdom, särskildt gossar från 14 år.

Genom mörka dalar af *P. D. v. Blomberg*. Öfvers. från tyskan. Pris kartonerad 1: 50.

Denna bok utmärker sig för den kristliga anda, som genomgår skildringen af huru ett ungt, nygift handtverkarfolk från landet uti England söker finna en bättre ställning i London, och sedan de utan eget förvällande blifvit fattiga och råkat i stor nöd, erhåller mannen plats på ett till Australien destineradt fartyg. Han hinner endast skrifva till hustrun ett kort bref, hvori han ber henne vara vid godt mod och anvisar henne, hvart hon skall vända sig för att utbekomma en del af hans aflöning. Brevet förkommer, och Ester, drifven till förtviflan och för att stilla sitt lilla gråtande barns hunger, tar en småsak från sitt värdfolk för att pantsätta den och så få bröd. Tillgreppet upptäckes, men domaren rörs af medlidande och vill ej afkunna någon fällande dom. Nu följer skildringen af Esters lif intill den stund, då hennes man återvänder och de båda finna igen hvarandra.

Boken är ganska underhållande och kan rekommenderas åt ungdom på 14—16 år.

Indiankriget, Amerikanska gränsmarkshistorier af *Konni Zilliacus*. Pris 3: 50.

En indianbok med ett mycket underhållande och spännande innehåll och betydligt bättre skrifven än de flesta af sina stäm-släktingar. Likväl ej att förlikna vid Coopers berättelser från Amerika.

I rödskinnens våld. Af *Mayne Reid*. Pris 1: 50.

Den historia, som här berättas, är förlagd till ett område i södra Amerika vid namn El gran Chaco, hvilket ända hitintills förblifvit de krigiska rödskinnens tillhörighet. En hvit man hade knappast beträdd dess mark, då en naturforskare från Filadelfia helt oförskräckt uppträdde ibland dem. Denne bygger sig en villa midt i landet, slår sig lugnt ned där med sin familj och lefver under fem år ett lif af den mest ostörda lycka.

Men en dag, då han, åtföljd af sin fjortonåriga dotter och en gammal trotjänare, rider ut för att samla växter, blir han plötsligen mördad af en ung indian, hvilken också bortför hans unga dotter för att göra henne till härskarinna öfver sin stam.

Den tröstlösa makans enda son, dennes fosterbror och den gamle trotjänaren draga då ut för att uppsöka och befria den unga flickan ur rödskinnens våld. Detta lyckas dem också efter många

äfventyr. Och det är egentligen skildringen af dessa, som fyller största delen af boken.

De flesta af de uppträdande personerna, både röda och hvita, äro emellertid så ädla och de vilda djur, mot hvilka de förnämligast ha att strida, så ovanligt medgörliga, att boken på det hela gör ett ganska tamt intryck. Man kan lugnt sätta den i 12—14-åriga ungdomars händer, utan all fruktan, att den till någon skadlig grad kommer att uppjaga deras fantasi.

Den indianälskande ungdomen bör dock blifva ganska belåten med hvad den här får till lifs, ty boken är rätt rolig.

Vi få också med nöje intyga, att svenskan är vida bättre än i föregående öfversättningar af Mayne Reids arbeten.

Jetro Juggens. Berättelse från nybyggarlifvet i Kentucky af *Edward S. Ellis*. Öfversättning från engelskan af *P. Hallström*. Med 4 illustrationer. Pris inb. 3 kr.

Blockhuset vid Lickingfloden. Berättelse från nybyggare-lifvet i Kentucky af *Edward S. Ellis*. Öfversättning från engelskan af *P. Hallström*. Med 4 illustrationer. Pris inb. 3 kr.

Den förra af dessa berättelser är en fortsättning af den förut utkomna »Spöket på floden» af samme förf. De båda i år utkomna böckerna äro mycket lika de föregående årens och man kan antaga, att den indianälskande ungdom, som erhåller en af dem, blir nöjd med hvilken som helst. Måhända är den senare att föredraga. Dessa böcker höra otvifvelaktigt till de bättre s. k. indianböckerna.

Ungdomslektyr i urval efter utländska källor. I. En dust med sjöröfvere och andra berättelser. Öfvers. från engelskan af lektor *Harald Borg*. Pris 2: 50.

»Urval» heter det på titelbladet och vidare »efter utländska källor» — *vilka* nämnes ej — men man må beklaga, att ej öfversättaren-utgifvaren lyckats göra ett bättre »urval» och att han ej funnit värdrikare och mera verkligt uppfriskande källor än de, hvarur han öst, när han gifvit vår svenska ungdom till lifs sådana osannolika, förlegade historier som t. ex. »En äfventyrlig bröllopsresa». Oförargliga kan man ju säga att berättelserna i allmänhet äro, men de flesta sakna verkligt värde både i det ena och andra afseendet, äro ej heller på ett fängslande sätt återgifna och lida dessutom med alla sina nervskakande äfventyr af en viss sentimentalitet, som allra minst passar för de unga.

Vi tvifla på deras förmåga att kunna fängsla och intressera ungdomen, och lyckligtvis finnes inom ungdomslitteraturen mycket, som är för den både nyttigare och roligare att läsa.

Sjöröfvarkeungen. Svensk historisk roman från 1400-talet af *Algot Sandberg*. Pris 3 kr.

Den sjöröfvarkeungen, som här behandlas, är den afsatte Erik af Pommern under hans vistelse på Gotland. Han bor på Visborg,

tillsammans med den bekanta Cecilia, som nu blifvit en dygdig husfru. Den gamle kungen fortfar emellertid med sina kärleks-äfventyr. Dessa äro på några ställen skildrade på ett sätt som icke gör boken passande till ungdomsläsning. Se t. ex. sid. 85. Förutom den i högsta grad underliga och romantiska episoden om Margit, »vildfågeln i gyllene bur», skildrar boken striderna om Gotland mellan Karl Knutson och den afsatte Erik. Man får läsa om bofvar — främst mäster Marquardus, en ohygglig munk — och ädla riddare, bortröfvade kvinnor, hemska fångelser, löngångar och alla de attiraljer, som historiska romaner af detta slag ha att bjuda på. Vi anse oss icke böra rekommendera boken för ungdom.

Ur djurens lif. Skildringar af *Gustaf Kolthoff*. Med 28 helsidesteckningar af *Ruth Kolthoff* och *Alex. Langlet*. Förra delen.

Ehuru endast förra delen af detta arbete utkommit, kunna vi ej underlåta att varmt rekommendera boken åt vuxen ungdom, som är intresserad af naturhistoriska studier. Det är ingen systematisk zoologi, som här bjudes, utan bilder ur lifvet i naturen, sådant som förf. iakttagit detta under sina resor och uppehåll på olika ställen i vårt fädernesland — ja, han har äfven bilder från Färöarna. Att förf. har ögon att se med, det märka vi snart, liksom att han har tålamod, då det gäller att iakttaga djurlifvet i naturen. Han har lurat ut många hemligheter ur fåglarnas intima lif. Det är nämligen med fåglarna han sysselsätter sig allra mest. Hvad han upplefvat och iakttagit, det har han framställt på ett enkelt och intresseväckande sätt. Bokens värde ökas genom de synnerligen fint och väl utförda planscherna.

Tom Tits experiment, vetenskapliga tidsfördrif af *Arthur Good*. Pris 4: 75.

Denna bok innehåller en samling experiment från fysikens alla olika delar. De äro i allmänhet lätta att utföra och föräldrar, som skänka sina barn denna bok, behöfva ej frukta, att dessa vid experimentens utförande skola taga skada till lif och lem. Förutom det att de unga befästa och utvidga sina kunskaper genom att experimentera, kunna de i familjekretsen bereda de sina många roliga stunder och själfva gälla för »trollkarlar».

Rekommenderas för ungdom, isynnerhet gossar.

I syskonringen. Berättelse för barn och ungdom. Samlade och utgifna af *L. S.* Med 4 originalbilder af *Jenny Nyström*. Pris 1: 50.

Den på en gång så fromma, kunniga och lifliga »Mormor Emilie», som år 1895 och sedan 1897 lät oss lyssna till de vackra och goda saker hon berättade för en liten syskonring, inbjuder oss nu äfven i år att taga del af hvad hon har att säga samma syskon. En kristlig allvarlig anda genomgår äfven dessa berättelser, men de

äro mindre barnsliga och mer instruktiva än de föregående och torde därför ej vara njutbara för yngre barn än 14—15-åriga.

Hjärtligt önska vi, att den goda boken måtte få glädja många gossar och flickor som en både nyttig och intresserande läsning under julferierna.

För småfolk. Nya sagor af *J. Grundman*. Från tyskan. Pris 1: 50.

Denna samling innehåller ganska roliga sagor. t. ex. de om Rubezahl, men några af dem såsom »Jätten, som ej hade något hjärta» och »De tolf vilda änderna» äro då gamla bekanta för de flesta barn, att vi ej kunna förstå, hvarför de medtagits. Planscherna äro mycket medelmåttiga och eget nog är det mycket svårt att förstå till hvilka berättelser flera af dem höra. Översättningen lämnar åtskilligt öfrigt att önska. I den sista sagan förekommer en »lands-sekreterare» i sällskap med en trolljungfru — detta förefaller något underligt. Då vi ej hafva det originalet att tillgå, kunna vi säga hvilken titel bemålde embetsman där har.

Tomtefars sagor och berättelser samlade och utgifna af Jul-tomtens redaktion. Andra samlingen. 1: 25.

»Tomtefar» torde redan vara en god vän till många svenska barn. Vi behöfva därför endast omnämna att nr 2 nu är utkommen. Denna samling innehåller 10 berättelser, alla rikt illustrerade. Som mycket roliga och fina sagor påpeka vi »Folkets kung» och »Prinsessan». Egentligen äro vi ej vänner af det ogrammatikaliska småbarnsspråket i böcker, men då berättelsen är så rolig och så kort som »När Peter var på jakt», så förlika vi oss gärna både när »våran bokhållare» och »det mesta jag orka» och säga endast att den kommer att finna en mycket tacksam läse- eller åhörarekrets. Vi påpeka det relativt billiga priset. Passar för barn, från 8 år.

Hjärtat på rätta stället. En bok för ungdomen af *Edmondo de Amicis*. Översättning af *H. Nordenadler*. Pris inbunden 3: 75.

Ofvannämnda arbete, på italienska benämndt *Cuore*, blef 1888 — året efter dess utgivande på italienska — samtidigt översatt till de flesta europeiska språk, bland dessa äfven till det svenska under namnet »Kamrater».

Af samma bok framlägges nu här en god ny översättning med ny titel, hvilken senare torde vara mer öfverensstämmande med originalets, där *Cuore* ju betyder hjärta.

Beträffande innehållet af detta arbete, kunna vi på goda grunder instämma i Helene Nybloms förord till »Kamrater», där det heter, att »den sunda och vackra moral, som utmärker hela lifs-åskådningen i denna bok, den lifliga skildringen af patriotiska händelser och den enkla och tilltalande stilen göra den till ett arbete,

hvilket man utan tvekan kan anbefalla som en särdeles god lektyr för den svenska ungdomen».

SjälF säger författaren, att boken är skriven för de *gossar* i allmänna läroverken, hvilka äro i en ålder från 9 till 13 år. Men vi kunna ej ha någon anledning till att utesluta *flickor* af samma ålder från denna verkligt goda läsning.

Alla bokens läsare må dock komma ihåg, att det är *italienska* förhållanden, som här skildras samt finna sig uti, att dessa i mångt och mycket *skilja* sig från de svenska.

Apan, som ingen kunde döda. Två berättelser med 16 illustrationer. Af *Henry Drummond*. Pris 1 krona.

Man undrar nästan, om man ser rätt, när man läser Henry Drummonds namn under en barnberättelse. Hur har den store vetenskapsmannen kommit på den idén att syssla med sådant?

Jo, därmed förhåller det sig sålunda: Henry Drummond hade ett par goda vänner, som voro utgifvarinnor af en barntidning. Dessa önskade företaga en resa till utlandet, och för att göra detta möjligt, lofvade professor Drummond att i dessas frånvaro redigera barntidningen.

Under denna tid blef han en gång tvungen att själf skaffa något till spaltfyllnad, och då var det han författade sin första historia, denna var »Apan som ingen kunde döda».

Den är visserligen delad i två afdelningar, denna berättelse, med olika namn, men det är egentligen blott en, då båda afdelnin-garna handla om samma märkvärdiga apa.

Bland barnböcker är denna sannolikt en af de roligaste, som bokmarknaden i år har att bjuda. Den djupsinige tänkaren låter oss lära känna en alldeles ny sida af sin geniala och sympatiska personlighet genom den osökta humor och den framstående berättare-talang han här lägger i dagen.

Berättelsen tycks vara skriven endast för att roa. Och knappast tro vi att någon kan läsa den, vare sig ung eller gammal, utan att få sig ett riktigt godt skratt. 13—15-åriga ungdomar torde dock allra lifligast sentera dessa den uppfinningsrika apans muntra upptåg.

Som öfversättningen är gjord af en språkkunnig man, är äfven den mönstergill. Man kan blott anmärka det distraktionsfelet att han talar om apans »tassar».

Till minne af konfirmationsdagen. Af *Fanny Tuxen*. Auk-toriserad öfvers. af dr *A. J. Dehlgren*. Pris 90 öre.

Det är tvifvelsutan en mycket erfaren och mycket varmhjärtad kristen, som skrivit denna lilla bok. Man spårar från hvarje blad det mest kärleksfulla intresse för de ungas utveckling till tänkande och bra människor samt en djup förståelse af de frestelser och strider, som särskildt ungdomstiden har med sig. Och enkla och praktiska äro de kristliga råd och maningar, som här meddelas.

För den, som vill gifva en riktigt god andlig bok åt någon konfirmand, kunna vi på goda grunder påpeka nämnda arbete.

På himlastigen af *E. Prentiss*. Ny och fullständig öfversättning af *G. S. Löwenhielm*. Pris klotb. 3 kr.

Säkert skall mången, som läst den goda engelska boken »Stepping heavenwards», med glädje se, att den genom en så utmärkt god öfversättning som denna blifvit tillgänglig äfven för dem, som ej kunna läsa den på originalspråket.

Innehållet är af en ganska allvarlig art.

En ung kvinna vid namn Kate Mortimer, densamma som här framlägger sina dagboksanteckningar, är af sin fromma moder från barndomen tillhållen att med fullt allvar strida mot alla sina fel och brister. Och som den unga Kate är behäftad med ganska många sådana — hon är nämligen både häftig, nyckfull och obetänksam —, har hon mycket besvär med sin egen lilla person. Skildringen af hennes strider under den första ungdomstiden är så särdeles liflig och rolig, att den ej gärna kan förfela sitt mål att ej blott göra ett väckande intryck utan äfven mycket roa unga flickor af hjältinnans ålder.

Fortsättningen, hvilken handlar om Kates lif som maka och mor, torde däremot förefalla de unga något för mycket predikande. Men vi tro, att dessa unga i alla fall lättare tillägna sig de kristliga sanningar, som här påpekas, då de gifvas dem i en så god berättelseform, än om de meddelades i vanliga predikningar eller andra rent andliga tal.

Vi anse oss därför med allt skäl kunna rekommendera boken som en både intresserande och uppbygglig läsning för unga flickor öfver 15 år.

Gräshoppans visor af *Anna M. Roos*. Med teckningar af *Elsa Beskow*.

Om visor, skrifna af Anna Roos och försedda med teckningar af Elsa Beskow, kan man med glädje säga till föräldrar och barnavänner: köp dem och gif dem åt edra små barn, de skola skänka dem mycket nöje. Dessa visor och teckningar passa för rätten åt både stora och små; af hvilken ålder vi än må vara, skall »Bo och Ninny» skänka oss glädje. Och »mänskenet», som de små om aftonen öste med sina skopor ur den blanka sjön och som om morgonen var förvandladt i glimmande guld — det fröjdar oss alla.

Guldslottet. Barnens julbok. Innehållande sagor och berättelser af Amanda Kerfstedt, Lea, Richard Melander, Hedvig Indebetou, Hedvig Lagerlöf, Harald Östenson, Alfred Smedberg, Jenny Halldin, Cyrus Granér, Anna Knutson m. fl. samt talrika illustrationer af framstående svenska konstnärer. Utgifven af *Stina Quint*.

Det är den företagsamma redaktisen af Folkskolans Barntidning, som samlat och utgifvit dessa små goda sagor och berättelser för de små, hvilka helt visst blifva mycket glada åt sitt Guldslott. Ty de skatter, som där bjudas, äro just i barnens smak, ej minst de nätta och roliga »taflorna».

Boken torde vara mest lämplig för 8- å 10-åringar.

I tiders tider. Sagor för stora och små. Af *Elisabeth Kuylenstierna*. Illustrerade af *Jenny Nyström*. Pris 2: 25.

Det ligger rätt stora anspråk i att beteckna en bok såsom skrifven för både stora och små. För att en sagosamling skall vara berättigad till en sådan beteckning, böra sagorna ha ett högt litterärt värde, i det framställningssättet måste vara enkelt och klart nog för att förstås af barnen och på en gång äga det behag, den poesi och humor, som tjusa både barn och vuxna. I huru hög grad barn äro känsliga för framställningens konst har H. C. Andersen visat. En sådan historia som hans om »Skuggan» är till hela sitt bisarra innehåll och sin i grunden bittert pessimistiska lifsåskådning så främmande som möjligt för barnens idévärld, men det oaktadt är det ett faktum, att denna saga, tack vare den målände och naiva framställningen, i hög grad fångslar barnen.

Detta litterära värde äga emellertid icke fröken Kuylenstiernas sagor, och de tankar, som i berättelserna allegoriskt framställas — värdet af ödmjukhet, förnöjsamhet m. m. — äro icke nog originella eller nog skickligt lefvandegjorda för att intressera den vuxne. Å andra sidan har, från barnens sida sedt, stilen blifvit lidande genom att hänsyn tagits till »de stora». Föga lämpad för barnens föreställningar är sålunda en bild som denna: »likt en gammal flicka, som icke vill finna sig i att hennes fågring försvinner, klagade skogen öfver mörkrets tid».

Med anledning af hvad jag nyss sade om barnens förmåga att njuta af en berättelse, äfven om innehållet går öfver deras fattningsförmåga, vill jag emellertid ej påstå, att motiven i »Prinsessan Solstråle och Prinsessan Månstråle» samt i sagan »I tiders tider» äro olämpliga för barn, och om man bortser från det anspråk, som ligger i titeln, skall man finna, att dessa berättelser äro rätt nätta samt att stilen på det hela är klar och behaglig. Kan rekommenderas åt flickor af 10—12 års ålder.

Mitt sagoslott. Gamla och nya sagor af *Frida von Bétzen*. Med 8 helsidesbilder.

Dessa sagor äro tämligen ojämnna; de gamla sagorna äro väl berättade, de nya röja rätt mycket fantasi och ha goda episoder, men också andra mindre lyckade. I den första sagan har förf. ej beaktat det kraf på poetisk rättvisa, som hos barn är särdeles starkt och som skall komma dem att sörjande undra hvarför brudföljet, som utan någon som helst egen förskyllan blifvit af det elaka trollfolket förvandladt till vargar, aldrig blir befriadt från trolldomens band. Upptecknar man en folksägen i etnografiskt syfte, så bör den naturligtvis noggrannt följas, men berättar man den för barn, bör diktaren äga full rätt att omforma sitt stoff samt känna som sin skyldighet att poetiskt afrunda detsamma. Från att skriva vers torde förf. böra afrådas; de verser, som i sagorna äro inströdda, äro alla särdeles knaggliga. Dock torde dessa sagor med sitt lif-

fulla och omväxlande innehåll komma att roa barnen och kunna rekommenderas för åldern 8—12.

Att på permen till en barnbok sätta ett sådant vidunder som det, hvilket »pryder» denna berättelsesamling, är emellertid ganska olämpligt.

Jule-mor berättad af *Anna Wahlenberg*, teckningar af *Gisela Henckel*. Pris 75 öre.

Jule-mor är en samling sagor, ledigt och väl berättade. Mot den första, »Det förlofvade landet», måste vi göra den anmärkningen att dess andemening, som julemor omtalar, den nämligen, att till och med af poesi kan man få för mycket, torde vara alldeles öfver små barns ståndpunkt och ej af dem senteras. Hos teckningarna finnes mycken friskhet — men de äro af mycket olika värde. Barnen äro i allmänhet ovanligt fula, om vi jämföra dem med verklighetens barn, och om trollen kunna vi också säga, att de äro ovanligt rysliga, också om vi ej hafva någon verklighet att jämföra dem med. Passar för 8—10-åringar.

En sagoprins. Berättelse för barn af *Hedvig Lagerlöf*. Med teckningar af *Axel Sjöberg*. Pris inb. 1: 75.

Författaren till »Lilla Svantes historia» har i år skrivit en sagoberättelse, som utmärker sig för sundt och godt innehåll och vårdadt språk. Den lille Alves och hans fostersyster Blåogas öden skola säkert med intresse läsas af de små.

Passar för 8—9-åringar.

Prinsessan och skolflickorna jämte några andra berättelser och sagor af *Hilma Redtz*. Pris 1: 50.

Vår tid har verkligen så många samlingar af sagor och berättelser att bjuda barnen på vid hvarje jul, att man knappast vet hvad man skall säga om dem. De flesta dylika samlingar äro ganska goda, om de också ej utmärka sig för någon högre grad af originalitet. Så är också förhållandet med denna bok. — Att den första berättelsen skall intressera många flickor, därom kunna vi vara förvissade, allra helst de — eller deras mor — på teckningen igenkänna den goda prinsessan Eugenies bild. Kanske skall någon mor minnas, att alldeles så gick det till på prinsessans barnbjudningar. »Huru lille Knut kom på sin rätta plats» är en liten vacker berättelse och Jenny Nyströms lille Knut är en treflig liten pojke. Vi kunna dock ej underlåta att påpeka, att i vår humana tid är det högst osannolikt, att då en liten gosse ett par gånger blir sjuk vid skolans middagsspisning, det »snart kom befallning från styrelsen» att Knut ej vidare skulle få deltaga i middagsspisningen. Flere af berättelserna äro ganska fina och poetiska. Boken kan läsas af flickor omkring 10 år.

Beckers världshistoria, omarbetad och till våra dagar fortsatt af Prof. *W. Müller*. Ny svensk ill. upplaga, öfvers. och bearb. af Dr *O. V. Ålund*. Del 5 och 6. Pris för hvarje del 7 kr.

Detta arbete, hvars betydelse vi redan 1897 påpekade, föreligger med den nu utkomna sjätte delen avslutadt. Rikedomen på porträtt och öfriga illustrationer — bland hvilka de på finare papper tryckta reproduktionerna af taflor må framhållas såsom fint utförda — ger ett ökad lif åt framställningen. Särskildt vårt eget århundrades historia blir härigenom mera tillgänglig och njutbar för ungdomen.

Barnen i fjällstugan. Bilder af *L. Bergh*. Text af *J. P. V.* Pris 1: 50.

Det är något af frisk verklighet, som strömmar oss tillmötes redan från de första bladen i denna lilla bok. Det är verkligen i en fäbodstuga uppe i fjällen, som mor kokar ost och Inga vaggar sin lilla syster. Och huru verkliga äro ej fäbodens kor, kalvvar, får och getter! Se blott på kära mor, då hon mjölkar geten, det är en lektion i åskådningsöfning för små stadsbarn. Den som varit nog lycklig att lefva i det verklighetens sagoland, som heter fjällens värld, han blir strax hemmastadd i denna bok. Han känner igen Jämtlands långa åsar och snöfjäll, som så enkelt och sannt äro återgifna på ett par af planscherna, t. ex. där Blända går vall med korna. Ville vi göra några anmärkningar, kunde vi ju säga, att mor är bra gammal, där hon kärnar smör, och att far är bra ung — men när vi så se på far, tycka vi framför allt, att han är så naturlig. På jämtars vis har han en tjock yllehalsduk midt på sommaren och öfver hans vänlighet mot barnen hvilat det reserverade drag, som är bondens sätt. Man blir snart öfvertygad om att tecknaren med kärleksfulla, förstående ögon själf sett hvad han tecknat och därför är det ingen öfverraskning, då vi på sista sidan få veta om de båda utgifvarna, att

»Nära en vecka på fjället de blefvo,
Där denna bilderbok samfäldt de skrefvo.»

Texten är på vers och på några ställen onödigt knagglig för högläsning — men detta betyder ej så mycket. Texten är blott till för att förklara bilderna, och att den är på vers tycka barn om. En utmärkt julgåfva för alla små barn.

Rim och bilder för de små af *Eva Wigström* (Ave) och *Gisela Henckel*.

Denna bilderbok har en del mycket roliga taflor, såsom t. ex. tuppen, som först är ute och åker och sedan blir sjuk. Såväl tuppen själf som de bekymrade hönorna, som klaga öfver att nu få de själfva gala, äro öfverdådigt roliga. Dock äro teckningarna ojämma. I allmänhet synes oss *Gisela Henckel* lyckas bättre med att teckna djur än små människobarn, ty *Svaute* och framför allt hans syster torde just ej tilltala de små. *Aves* text är rask och rolig. Passar för 6—9-åringar.

Korn åt små fåglar år 1900. Kristlig barnkalender, tillägnad Sveriges barn. Säljes till förmån för stadsmissionens barnhem. Pris 1: 50.

En kalender, som upplefvat sin trettiofjärde årgång, tycks ej behöfva någon rekommendation för att blifva väl mottagen. Vi vilja därför blott säga, att den bär sina år med all heder. Den blir nästan friskare för hvarje gång den uppträder.

Denna senaste upplaga är ovanligt rikt illustrerad med originalteckningar af Jenny Nyström-Stoopendal m. fl.

Det skrifna innehållet är af den art, att det kan intressera både yngre och äldre. Bäst torde det dock senteras af 12—14-åriga ungdomar.

Inför Napoleon. *En engelsk gosses äfventyr i det napoleonska kriget af O. V. Caine.* Från engelskan af *Ebba Nordenadler.*

Boken är rik på äfventyr och tycks vara mycket underhållande, men vi kunna ej vidare yttra oss om dess innehåll, emedan den kommit oss för sent tillhanda. Tycks passa för skolungdom mellan 14—16 år.

Af de årligen utkommande »kalendrarna» nämna vi:

»**Mamma, tala om något roligt!**» Sagor och sannsagor af *Mathilda Langlet.* Femte samlingen. Pris 2: 50.

Denna årgång innehåller 46 små uppsatser på vers och prosa, både nyttiga och nöjsamma, men vi tvifla mycket på, huruvida innehållet i sin helhet verkligen af barn anses som svar på den bokens titel framställda begäran.

Lekkamraten, tjugutredje och tjugufjärde boken — pris 1 kr. häftet — bjuder som vanligt på både roliga sagor och nyttiga uppsatser och många illustrationer. Uppsatsen om velocipeden i 24:de boken synes vara vida öfver den ståndpunkt, för hvilken dessa böcker äro skrifna — men den kan ju läsas af store bror. Den i 23:dje boken förekommande uppsatsen »I förbjudna land» med de hemska teckningarna synes oss vara af bra härresande natur, och därtill kommer, att dess författare icke i sitt hemland vunnit tillräcklig auktoritet för att kunna presenteras för barn som fullt trovärdig.

Af jultidningarna hafva kommit oss tillhanda:

Jultomten. Pris 50 öre. Praktupplaga. Tidningen häfdar sitt gamla anseende. Dess separataftryck äro:

Jultomten, 25 öre, och

Tummeliten, 15 öre.

Vidare **Snöflingan.** Pris 60 öre.

Julklappen, folkskolans barntidning. Pris 25 öre.

Julkärflven är Barnens tidnings julnummer. Pris 15 öre.

Robinson Crusoe af *G. A. Gräbner*, översatt af *Julius Humble* (pris kart. 2: 25), har utkommit i tredje upplagan, med ledning af originalets tjugofemte upplaga genomsedd och förbättrad.

Silfverskridskorna, berättelse från Holland af *M. Mapes Dodge*, fri öfversättning af *Aug. Stjernstedt* (pris kart. 2: 25), föreligger i en andra upplaga.

Bland fält och ängar af *Amanda Kerfstedt* har utkommit i en godtköpsupplaga till 1: 50.

Milly eller **Ett litet barn skall leda dem** af *Amy Le Feuvre*, öfversättning från engelskan af *Xelly* (pris 1 kr.), är samma bok, som i fjor utkom under titeln »*Förgjordade söner*» och då recenserades af bokkomitén.

Följande böcker ha för sent kommit oss tillhanda för att bli recenserade:

Utjämning med flera berättelser af *E. S. K.* Pris häft. 1: 75, kart. 2 kr.

Robert Romanowitsch. Berättelse från Ryssland af *Ernst Schroll*. Andra upplagan. Pris 2 kr.

I ensamheten på en af Söderhafsöarna af *L. Oehler*. Öfversättning från tyskan. Pris 75 öre.

Barnens bilderbok af *L. S.* Åttonde häftet.

— C. E. Lagerström —

FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18

18 Götgatan 18

29 Drottninggatan 29

Fredrika-Bremer-Förbundets

Byrå

54 Drottninggatan, kl. 11—4.

Råd lämnas i juridiska, ekonomiska och hygieniska frågor.

Upplysningar lämnas angående *läroanstalter* och *arbetsområden* tillgängliga för kvinnor.

Anmälningar mottagas till inträde i förbundets *sjukkassa*.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Byrån mottager anmälningar af *nya medlemmar*.

Byrån mottager prenumeration å *tidskriften Dagny*.

Anmälan.

Nyårsönsknningar.

Dagny, utgifvas år **1900** efter samma plan, som föregående år. Tidskriften, som utgifves af och är organ för **Fredrika-Bremer-Förbundet** skall fortfarande ha till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i seditligt och intellektuellt, såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Därjämte är *Dagny* såsom organ äfven för **Föreningen för Vålgörenhetens Ordande** och **Föreningen Handarbetets Vänner** i tillfälle att med sakkännedom följa de områden af kvinnlig verksamhet, hvilka representeras af dessa föreningar.

Åt **sjuksköterskornas intressen** och andra viktiga spörsmål, som beröra kvinnan, skall synnerlig uppmärksamhet ägnas; dessutom åt **litteraturens försteelser i hem- och utlandet**, framför allt sådana litterära alster, som behandla kvinnorörelsen och därmed sammanhängande frågor. **Öfersikter och notiser, kortare berättelser minnesteckningar, resebref, biografiska och historiska utkast, kåserier m. m.** skola allhjämt rikligt i tidskriften inflyta.

Dagny redigeras af fröken **Lotten Dahlgren**, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer **1900 med 20 häften**, utgörande minst **28 tryckark.**

Priset för hel årgång:

För medlemmar af **Fredrika-Bremer-Förbundet** ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af **Fredrika-Bremer-Förbundet** » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå**, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hvar bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.**

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62.

Förbundets byrå öppen 11—4.

Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.

För hjälpsökande kl. $\frac{1}{2}$ 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.

F. V. O. Centralbyrå, St. Nygatan 36, (Rikstel. 15 46; Allm. tel. 27 15) mottager anmälningar till Nyårsönsknningar genom tidningarna vid stundande årskrifte.
OBS! Anmälan bör ske före jul.